

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПДОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній рівень «Магістр»

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, ТОВАРІВ В
ФЕРМЕРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ «КОЛОС-К» САМБІРСЬКОГО
РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконав: студент II курсу, групи ОП-2 магістерської спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

КАНЮК ЮЛІАНА ВОЛОДИМИРІВНА

Керівник: к.е.н., доцент Жидовська Н. М.

Рецензент: Куліковський А. М.

ДУБЛЯНИ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній рівень МАГІСТР
Спеціальність 071 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
обліку та оподаткування

(підпис)
д.е.н, проф. Гнатишин Л.Б.
“ ____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу студенту

КАНЮК ЮЛІАНИ ВОЛОДИМИРІВНІ
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): **«Організація обліку та методичні засади проведення контролю готової продукції, товарів в фермерському господарстві «Колос-К» Самбірського району Львівської області».**

Керівник проекту (роботи): Жидовська Наталія Михайлівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ЛНУП від «30» червня 2022 року № 137/к-с

2. Строк подання студентом проекту (роботи) до «12» грудня 2022 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи): нормативно-літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність сільськогосподарського підприємства, методичні рекомендації, наукові статті та періодичні видання, інтернет-ресурси.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
ВСТУП

РОЗДІЛ І. ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

- 1.1 Економічний зміст готової продукції, її класифікація та значення
- 1.2 Порядок визнання та оцінка готової продукції
- 1.3 Нормативно-правове та наукове забезпечення обліку і контролю готової продукції
- 1.4 Методологічна складова дослідження

РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- 2.1 Економічна характеристика та аналіз розвитку сільськогосподарського виробництва ФГ «Оазис-К»
- 2.2 Організаційні аспекти побудови бухгалтерського обліку на підприємстві
- 2.3 Особливості бухгалтерського обліку готової продукції в системі управління підприємством
- 2.4 Організація обліку товарів
- 2.5 Організація обліку готової продукції на складі
- 2.6 Контроль готової продукції і товарів підприємства та його методика
- 2.7 Стан екологічної безпеки

РОЗДІЛ III. ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- 3.1 Побудова ефективної моделі організації бухгалтерського обліку підприємства
- 3.2 Шляхи розвитку автоматизації обліку матеріальних цінностей на підприємстві
- 3.3 Застосування комп'ютерних технологій при перевірці запасів сільськогосподарського підприємства

РОЗДІЛ IV. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

- 4.1 Аналіз стану охорони праці
- 4.2 Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування
- 4.3 Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці
- 4.4 Безпека в надзвичайних ситуаціях

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік графічного матеріалу: рисунки, таблиці

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
З охорони праці та захисту населення			
З екології			

7. Дата видачі завдання: «17» травня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі роботи. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для кваліфікаційної роботи).	17.05.22-15.07.22 р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	16.07.22–06.10.22 р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення, екології. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій з реалізації роботи; питань з охорони праці і захисту населення; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	07.10.22 – 18.11.22 р.
4.	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику роботи; виправлення його зауважень; здача роботи на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	19.11.22 – 11.12.22 р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником роботи; виправлення зауважень у графічній частині).	12.12.22 – 21.12.22 р.

Студент _____
(підпис)

Канюк Ю.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Жидовська Н.М
(прізвище та ініціали)

УДК: 657.002.3.008.6 (477.83)

Кваліфікаційна робота: 105 с. текстової частини, 20 рисунків, 22 таблиці, 59 літературних джерел.

«Організація обліку та методичні засади проведення контролю готової продукції, товарів в фермерському господарстві «Колос-К» Самбірського району Львівської області».

Канюк Ю.В. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування. – Дубляни, ЛНУП, 2022.

У першому розділі висвітлено економічний зміст готової продукції, її класифікацію та значення, нормативно-правові аспекти дослідження, зокрема особливості організації бухгалтерського обліку та контролю готової продукції і товарів в ФГ «Колос-К», методика здійснення дослідження.

У другому розділі проведено аналіз розвитку сільськогосподарського виробництва ФГ «Колос-К» Самбірського району, описано стан та особливості бухгалтерського обліку готової продукції в системі управління підприємством, охарактеризовано методику контролю готової продукції в агроформуваннях.

У третьому розділі запропоновано вектори вдосконалення обліку і контролю готової продукції на підприємстві, зокрема в частині оптимізації організації системи обліку, автоматизації ведення обліку, а також заходи з покращення методики проведення контролю.

В четвертому розділі показується охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.

На основі опрацювання теоретичного та практичного матеріалів зроблено відповідні висновки та пропозиції.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, організація обліку, готова продукція, товари, облікова політика, контроль.

АНОТАЦІЯ

Розглянуто економічний зміст готової продукції, її класифікацію та значення, нормативно-правове забезпечення обліку готової продукції та методика дослідження. Вивчено та проаналізовано облік та контроль готової продукції, який здійснюється на досліджуваному підприємстві, зокрема його практичні і теоретичні аспекти. Запропоновано вектори вдосконалення обліку і контролю готової продукції на підприємстві, а саме заходи щодо оптимізації та покращення методики обліку і контролю готової продукції, товарів у підприємстві, що, на нашу думку, сприятимуть кращому відображенню виробничо-господарської діяльності суб'єктів господарювання в обліку, запровадженню нових технологій в обліковий процес та контроль.

ANNOTATION

The economic content of finished products, their classification and meaning, regulatory and legal support for the accounting of finished products and the research methodology are considered. The accounting and control of finished products, which is carried out at the researched enterprise, was studied and analyzed, in particular, its practical and theoretical aspects. Vectors for improving the accounting and control of finished products at the enterprise are proposed, namely, measures to optimize and improve the methodology of accounting and control of finished products and goods in the enterprise, which, in our opinion, will contribute to a better reflection of the production and economic activity of business entities in accounting, the introduction of new technologies in the accounting process and control.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	9
1.1 Економічний зміст готової продукції, її класифікація та значення	9
1.2 Порядок визнання та оцінка готової продукції.....	13
1.3 Нормативно-правове та наукове забезпечення обліку і контролю готової продукції.....	19
1.4 Методологічна складова дослідження	22
РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	26
2.1 Економічна характеристика та аналіз розвитку сільськогосподарського виробництва ФГ «Оазис-К».....	26
2.2 Організаційні аспекти побудови бухгалтерського обліку на підприємстві.....	34
2.3 Особливості бухгалтерського обліку готової продукції в системі управління підприємством.....	37
2.4 Організація обліку товарів.....	48
2.5 Організація обліку готової продукції на складі.....	55
2.6 Контроль готової продукції і товарів підприємства та його методика.....	48 61
2.7 Стан екологічної безпеки.....	67
РОЗДІЛ III. ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	72
3.1 Побудова ефективної моделі організації бухгалтерського обліку підприємства.....	72
3.2 Шляхи розвитку автоматизації обліку матеріальних цінностей на підприємстві.....	77
3.3 Застосування комп'ютерних технологій при перевірці запасів сільськогосподарського підприємства.....	82
РОЗДІЛ IV. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	86
4.1 Аналіз стану охорони праці	86
4.2 Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування	91
4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці.....	94
4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях.....	96
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки підприємства мають великі права та можливості в реалізації економічних інтересів, організації виробництва та реалізації продукції. Промислові товари посідають важливе місце для кожного підприємства як частина його оборотних активів і відіграють ключову роль у здійсненні його діяльності. Створення та реалізація продукції суттєво впливає на фінансові показники бізнесу, адже продаж готової продукції є головним джерелом доходу будь-якого бізнесу. При цьому підприємства виходять із суб'єктивного потенціалу та ресурсних резервів, а також враховують фактори, що мають вплив на ефективність використання виробничого потенціалу. Оскільки готова продукція може бути використана різними способами, то виникають важливі питання при її обліку.

Здійснення правдивого, правильного, повного та вчасного обліку готової продукції є одним із головних процесів господарської діяльності підприємства. А щоб відслідковувати правильність проведеного обліку, необхідно регулярно контролювати визначену ділянку обліку.

У роботах відомих вітчизняних вчених економістів Задорожнього З. В., Бутинця Ф.Ф., Валуєва Б.І., Голова С.Ф., Гуцайлюка З. В., Кужельного М. В., Єфименко В.І., Жилкіної Л.В., Ткаченко Н.М., Сопка В.В. висвітлюються основні проблеми обліку готової продукції.

Великий внесок у бухгалтерські дослідження готової продукції, особливо методичні, внесли зарубіжні вчені економісти: Бейгельзімер М.Г., Грунфест І.Л., Безруких П.С., Виноградов В.В., Марченко О.К., Маргуліс А.Ш., Кондракова В.Б. тощо. Однак, питання щодо обліку та контролю виробленої продукції залишаються для подальшого нашого вивчення.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є окреслення, оцінка та вдосконалення існуючих методів обліку та контролю готової продукції та товарів, які відповідають вимогам чинної системи управління.

Для отримання поставлених цілей наведено такі **завдання**, які необхідно вирішити:

- вивчити методику визначення суті готової продукції;
- дослідити методи оцінки готової продукції підприємства та особливості їх класифікації;
- провести перевірку нормативно-правової бази та розкрити питання щодо обліку та контролю готової продукції;
- визначення специфіки оформлення документації готової продукції;
- акцент на методику первинного, аналітичного та зведеного (комплексного) обліку операцій з готовою продукцією;
- розкрити методику, за допомогою якої підприємство контролює готову продукцію;
- розробити практичні рекомендації щодо покращення контролю та обліку готової продукції на підприємстві;

Об'єктом дослідження є система контролю та обліку готової продукції фермерського господарства «Колос-К» Самбірського району Львівської області.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти обліку та контролю готової продукції в АПК.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичне вивчення безперервного розвитку та взаємозв'язку економічних явищ і процесів. При написанні роботи ми використовували такі загальнонаукові методи дослідження: моделювання, індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння, математичні методи.

Інформаційна база дослідження. Законодавчо-нормативні акти України; праці, присвячені вирішенню готових бухгалтерських задач вітчизняних та зарубіжних науковців; журнали, основні первинні документи, облікові реєстри та форми звітності (статистичної і фінансової) фермерського господарства «Колос-К».

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дослідження заключається в практичних рекомендаціях щодо вдосконалення організації обліку на різних етапах технічного циклу сільськогосподарського виробництва та організації і методики контролю при використанні комп'ютерної техніки.

Практичне значення отриманих результатів. З метою підвищення якості та своєчасності аналізу облікової інформації підприємства необхідно враховувати рекомендації, надані під час нашого дослідження обліку готової продукції, що сприятиме вдосконаленню як господарської так і фінансової діяльності ФГ «Колос-К».

РОЗДІЛ І

ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічний зміст готової продукції, її класифікація та значення

Сучасні економісти під готовою продукцією розуміють продукцію, яка пройшла повну обробку на конкретному підприємстві. Вона повинна пройти наступні етапи - технічні випробування, приймання, складання, стандарт або технічні умови, що відповідають умовам договору із замовником, без подальшої обробки на підприємстві та зберігання на складі або здачі її замовнику.

Для того, щоб визначити сутність дослідження, насамперед необхідно проаналізувати науковий метод обґрунтування та пояснення природи поняття «готового продукту» чи «готової продукції».

У своїй роботі Бутинець Ф. Ф. представляє готовий виріб, як продукт, який пройшов необхідні випробування, повністю оброблений і укомплектований. Тобто це товар, послуга або робота, яка відповідає всім нормам договору, пройшла технічну обробку, пізніше повинна пройти технічний огляд і в подальшому відправляється замовнику. [3]

Голов С.Ф. вважає, що використання готової продукції дозволяється лише за умови, що всі етапи процесу завершені, продукція пройшла технічний контроль і відповідає встановленим нормативним стандартам. [13]

З точки зору Верхоглядової Н. І., готова продукція - це результат виробничої діяльності в господарстві, в якому прийнята нова якість виробничого фонду. Окрім фактичного виробництва фізичної продукції, товариства, підприємства чи організації можуть виконувати певну роботу чи надавати послуги іншим підприємствам або обслуговувати їх. На відміну від промислової продукції цей вид обліку називається наданням послуг і

виконанням робіт. Тому автор розрізняє такі види продукції, як готова продукція та виконання робіт і послуг. [9]

Готова продукція – це виробнича послуга певного підприємства, яка за нормативами кінцевого договору проходить технологічний цикл виробництва і готова до реалізації споживачеві та відвантаження на склад, – зазначає Сопко В. В. в своїй роботі. [45]

Наприклад, Швець В. Г. у своїй науковій статті стверджує, що готова продукція демонструється певними видами продукції чи запасів на складах, яка спочатку перевіряється і обробляється, відповідає встановленим технічним умовам, а потім продається покупцям або передається на склад. [53]

Слід також зазначити, що, незважаючи на значні зусилля щодо розкриття сутності проблеми готової продукції, єдиної позиції серед науковців-бухгалтерів та економістів не знайдено. Необхідно подальше вивчення напрацьованих наукових розробок та дослідження даної проблеми.

Узагальнивши всі визначення готового продукту та готової продукції науковцями, можна сказати, що матеріальний продукт, надання послуг і виконання робіт і є готовими продуктами.

У своїй праці Огійчук М. Ф. окремо відзначає завдання обліку виробленої продукції. Основними завданнями він вважає своєчасне оформлення всіх господарських операцій і основних документів, отримання коректних даних про обсяги реалізації продукції для мобілізації внутрішніх резервів, недопущення незаконних і необґрунтованих витрат на саму продукцію, поточний нагляд за збутом і випуском продукції. [31]

За словами Ткаченко Н. М., готова продукція повинна пройти всі стадії і процеси виробництва, перш ніж вона буде прийнята замовником або відвантажена на склад. [48]

Проте оцінці товарно-матеріальних запасів і готової продукції науковці приділили мало уваги і не надають великого значення. Наприклад, такі науковці, як Кім Ю. Г., стверджують, що промислові товари — це засоби

виробництва, які не можна повторно використовувати, але ця думка не дає чіткого визначення продукції сільськогосподарських активів і є досить загальною. [22]

За іншими свідченнями Верига Ю. А., до готової продукції можна віднести оборотні засоби, які ще не використані, але доставлені до місця зберігання. У цьому визначенні незрозуміло, як класифікувати готову продукцію, що зберігається для задоволення подальших потреб економіки, тому його критерії досить обмежені. [7]

Були проведені численні дослідження, в яких вчені не відносять незавершену продукцію до готової продукції, яка є результатом людської праці. Великі відмінності між твердженнями очевидні, що свідчить про те, що розкриття природи різних класів продукту залежить від вибору методу їх визнання.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», готова продукція – це продукція, яка повинна бути призначена для реалізації, відповідати технічним характеристикам, визначеним нормативним актом або договором, і бути виготовлена в установі чи на підприємстві. [37]

Якщо порівняти термін «готова продукція» із тлумаченням за міжнародними конвенціями, то можна знайти майже повну згоду. Однак в міжнародній практиці, виріб вважається незавершеним, якщо він не пройшов усі етапи технічної обробки та приймання, особливо інші випробування.

Матеріальні результати виробничої діяльності підприємства називають готовою продукцією. Підприємства мають можливість обслуговувати інші підприємства та допомагати їм у певних роботах, крім виробництва фізичних продуктів, таких як одяг, автомобілі, цукерки, взуття, хліб.

На рисунку 1.1. відтворено взаємозалежність між виробництвом продукції, її залишками і реалізацією продукції.

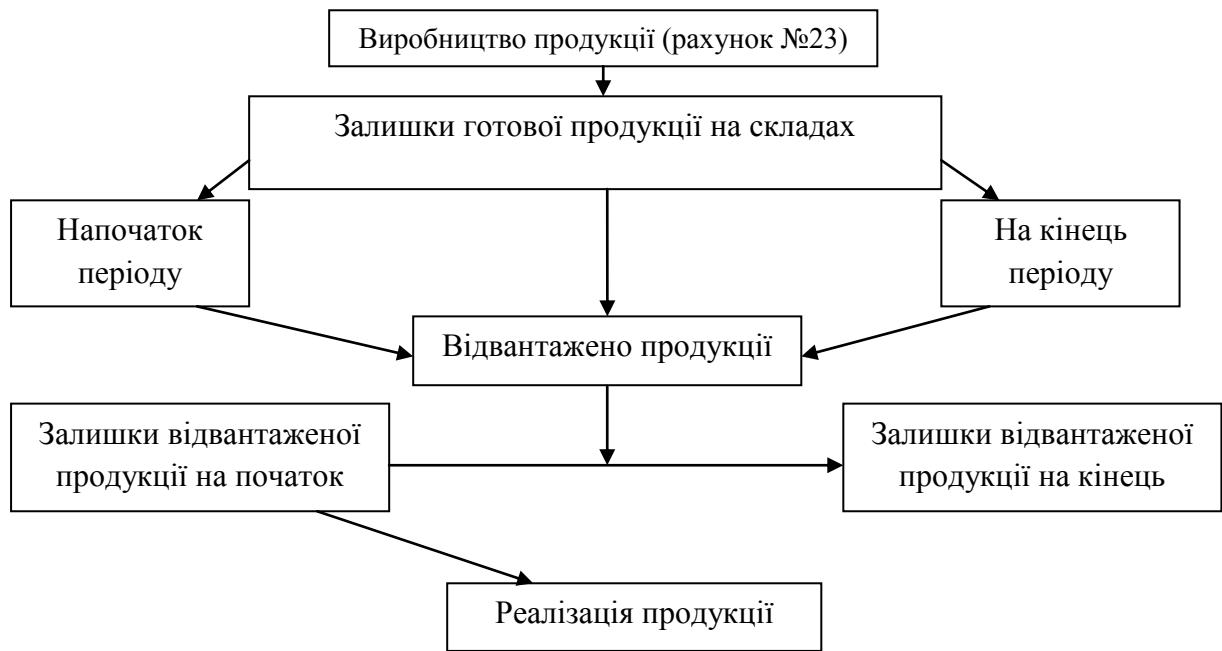

Рис. 1.1. Взаємозв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції

Суть організації обліку готової продукції полягає у визначенні її характеру. Вироби за готовністю, формою та технічною складністю згруповані на рис. 1.2.

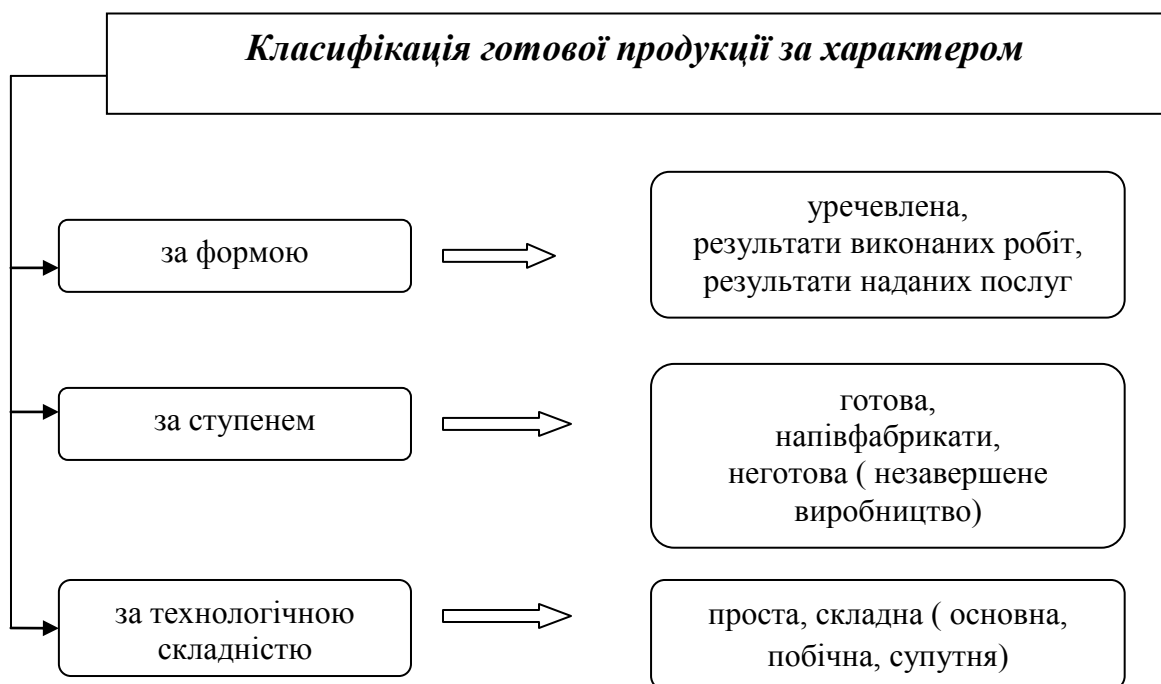

Рис. 1.2. Класифікація готової продукції

За формою виробу поділяються на:

- як матеріальна форма продукту (наприклад автомобіль, хлібобулочні вироби, пшениця тощо);
- у вигляді результатів робіт (поточний ремонт) або послуг (перевезення вантажним транспортом).

За ступенем підготовки продукти поділяють на готові, неготові, напівфабрикати.

Готовий – продукт, придатний до споживання;

Напівфабрикати також можна використовувати для промислового споживання;

Неготова — незавершене виробництво.

За технічною складністю вироби поділяються на прості та складні. Виріб може бути первинним (основним), вторинним (побічним) або супутнім. Побічні та супутні продукти за технічними характеристиками дуже схожі на основний продукт, тому їх якісні та кількісні параметри визначають так само, як і основного продукту.

Отже, результати всіх досліджень підтверджують важливість розуміння природи готової продукції, оскільки вона займає важливе місце в структурі оборотних активів фірми чи підприємства. Існує ряд способів дослідження сутності категорії через різне трактування нормативних документів та чинного П(С)БО.

Тому ми вважаємо, що готова продукція є частиною запасів, вироблених підприємством для подальшої реалізації та безпосереднього внутрішнього використання без будь-яких техніко-біологічних перетворень.

1.2. Порядок визнання та оцінка готової продукції

Оцінка є важливою частиною методології бухгалтерського обліку і тісно пов'язана з іншими елементами.

Виготовлена продукція оцінюється в бухгалтерському обліку за МСФЗ 2, МСБО 2 та П(С)БО 9 «Запаси», визначається її вартість за П(С)БО 16 «Витрати».

Отже, згідно з МСБО 2, «запаси» — це такий актив: [28]

- а) який в умовах господарської діяльності зберігається для продажу ;
- б) який використовується у ході виробництва і реалізації продукції;
- в) який є основними або допоміжними матеріалами, що споживаються у ході виробництва чи при наданні послуг.

Слід зазначити, що в П(С)БО 9 [37] визначення запасів практично однакове. Пункт «в» є винятковим. У ньому стверджується, що крім надання послуг або споживання запасів в процесі виробництва, також можливо споживати запаси в управлінні підприємством. Оскільки виробничий процес не є процесом здійснення будь-якої діяльності, це доповнення є цілком доречним. Наприклад, виробничий процес не включає заготівлю, зберігання, чи продаж продукту.

Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», запаси є активами, коли:

- підприємство чи організація, ймовірно, отримає економічні вигоди, пов'язані з його використанням, у майбутньому;
- їх вартісне значення можна правильно визначити. [37]

Запас визнається активом, відповідно до МСФЗ «Запаси», коли:

- а) є можливість його зберігати для подальшого продажу в ході звичайної діяльності;
- б) він виробляється для подальшої реалізації вже виробленого продукту;
- в) матеріали, що зберігаються як сировина і використовуються для виробничого споживання та подальшої реалізації виготовленої продукції.

Визначення, наведені в МСБО 2 «Запаси», пояснюються таким чином:

- 1) все, що сказано під цим формулюванням у §6, знаходиться в підпункті (а) - це добре відомі товари;

2) все, що відповідає критеріям підпункту (b), є роботою або послугою на завершених і незавершених стадіях виробництва, а також самим промисловим продуктом;

3) усе, що поєднується з пунктом (c), є сировиною та матеріалами, тобто запасами на складах перед передачею у виробництво.

Отаким чином, під роз'ясненням МСБО 2, до запасів належать:

- 1) товарні запаси;
- 2) запаси сировини та запаси матеріалів;
- 3) запаси всіх перехідних етапів виробництва;
- 4) готові до реалізації, але ще не реалізовані послуги чи роботи.

З метою оцінки запасів, МСБО 2 не використовується, якщо виробники сільськогосподарської та лісової продукції доступні на момент збору самої сільськогосподарської продукції.

Акції товарних брокерів і трейдерів виключаються із застосування МСФЗ 2, оскільки вони оцінюються за справедливою вартістю як доступні акції за вирахуванням витрат на продаж. Крім того, МСФЗ 2 не використовується для оцінки незавершеного будівництва та може використовуватися НЗВ для оцінки інших довгострокових контрактів, оскільки облік таких витрат регулюється іншими стандартами. У §2 МСФЗ 2 зазначено, що він не застосовується до фінансових активів.

Усі товарно-матеріальні запаси слід показувати за нижчою з двох оцінок – чистою ціною продажу або собівартістю.

Для оцінки за первісною вартістю актив оцінюється за справедливою вартістю винагороди, наданої постачальнику на дату придбання, або суми сплачених грошових коштів чи їх еквівалентів. Щоб розрахувати чисту ціну продажу, слід враховувати використання запасів. У більшості випадків справжня вартість визначається шляхом розгляду ринкових цін на подібні активи, а не ціни, за якою сама компанія укладає контракти з контрагентами. Якщо компанія передає товари контрагентам за цінами, які не відповідають ринковим умовам для цих активів, чиста ціна продажу може не відображати

ринкових цін. Проте, якщо запаси в основному використовуються для виконання контрактів, укладених під час визначення чистої ціни продажу, визначення здійснюється на основі цін, зазначених у таких контрактах (§ 31 IAS 2). Для кожної названої одиниці наявних запасів обчислюється чиста ціна продажу (як описано в §29). Однак іноді допускається їх групування.

Перевищення відноситься на витрати поточного/звітного періоду. Крім того, сума списується в розмірі, в якому проводиться оцінка виявлених недостач.

Згідно з вимогами Національного стандарту бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», підприємства України ведуть бухгалтерський облік відповідно до принципів забезпечення обґрунтованої підготовки фінансової звітності. Принцип обачності – один із них. Вартість виробництва запасів і різних матеріальних активів повинна бути чітко визначена на дату балансу. Тому, щоб гарантувати відображення запасів у балансі за справжньою вартістю, їх необхідно періодично переоцінювати.

Відповідно нормам П(С)БО 16 «Витрати», встановлено два загальноприйнятих основних поняття «собівартість готової продукції»:

- 1) собівартість реалізованої продукції (витрати на реалізацію товару);
- 2) виробнича собівартість продукції (витрати на виробництво товару).

(рис.1.3) [40]

Коли готовий продукт продається, його оцінка визначається обліковою політикою підприємства чи компанії, яка є оцінкою запасів на момент виходу. У цьому випадку вони можуть скористатися способами, передбаченими П(С)БО 9 «Запаси». [37]

У разі передачі або списання товарно-матеріальних цінностей для оцінки використовується один із таких методів:

Перший — це метод «перший прийшов — перший вийшов» (ФІФО), коли запаси використовуються в тому порядку, в якому підприємство їх отримує, тобто запаси, придбані першими, використовуються першими або продаються першими.

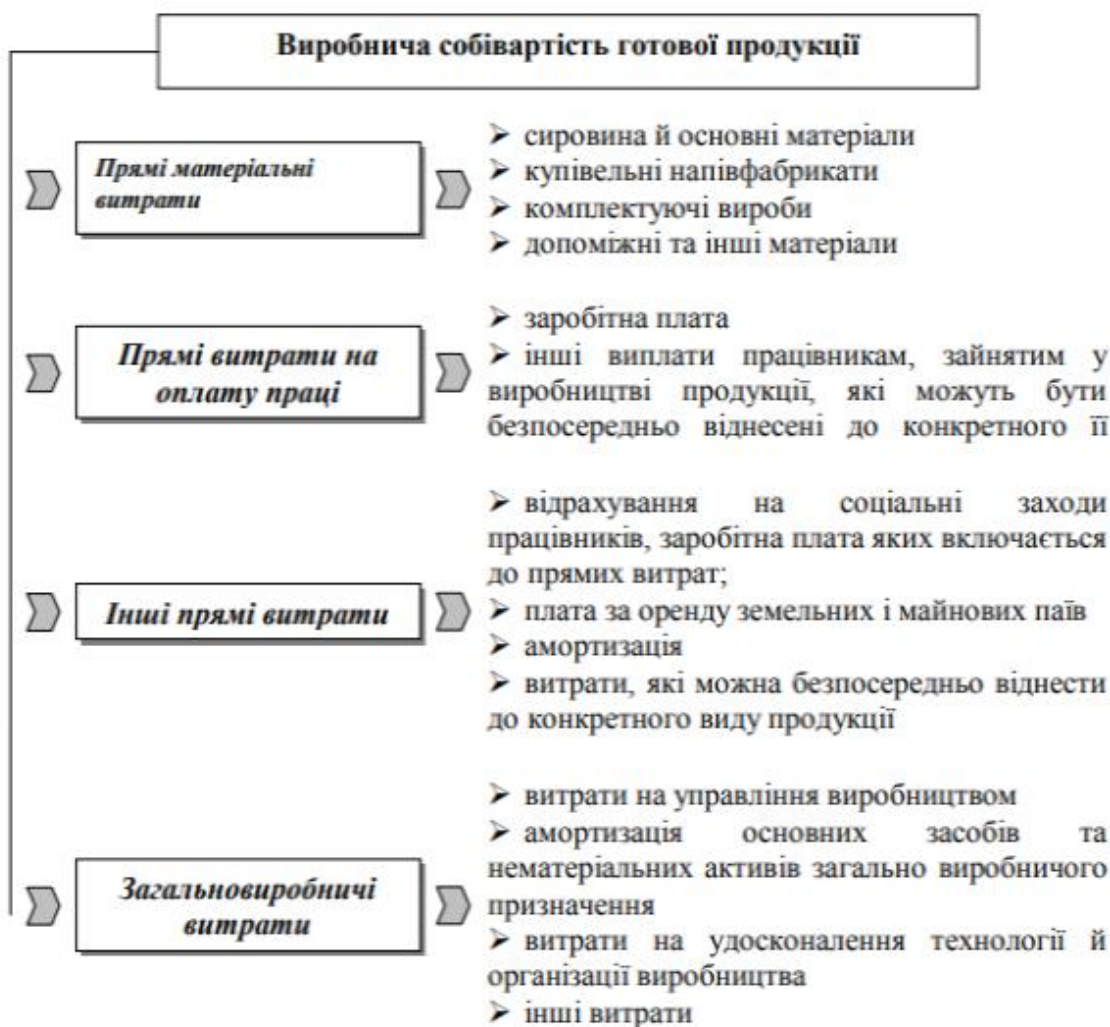

Рис. 1.3. Склад витрат виробничої собівартості готової продукції

Цей метод часто використовується, якщо певні запаси швидко псуються через коливання валют.

Застосування стандартної собівартості одиниці продукції, визначеної підприємством після врахування нормального рівня використання робочої сили, запасів і виробничих потужностей, і поточної ціни є оцінкою стандартної собівартості (нормативний метод).

На рисунку 1.4 вказано процес розробки і формування первісної вартості готової продукції.

Для одиниць обліку товарно-матеріальних цінностей з однаковим призначенням і умовами використання можна застосовувати лише один із зазначених способів. [39]

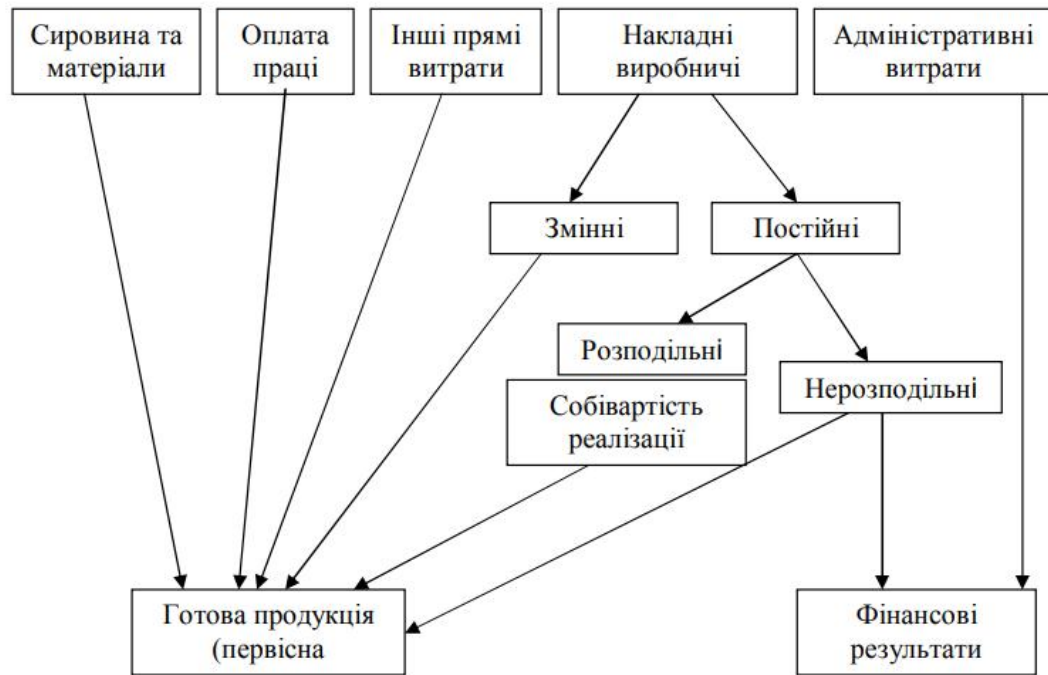

Рис. 1.4. Порядок формування первісної вартості готової продукції*

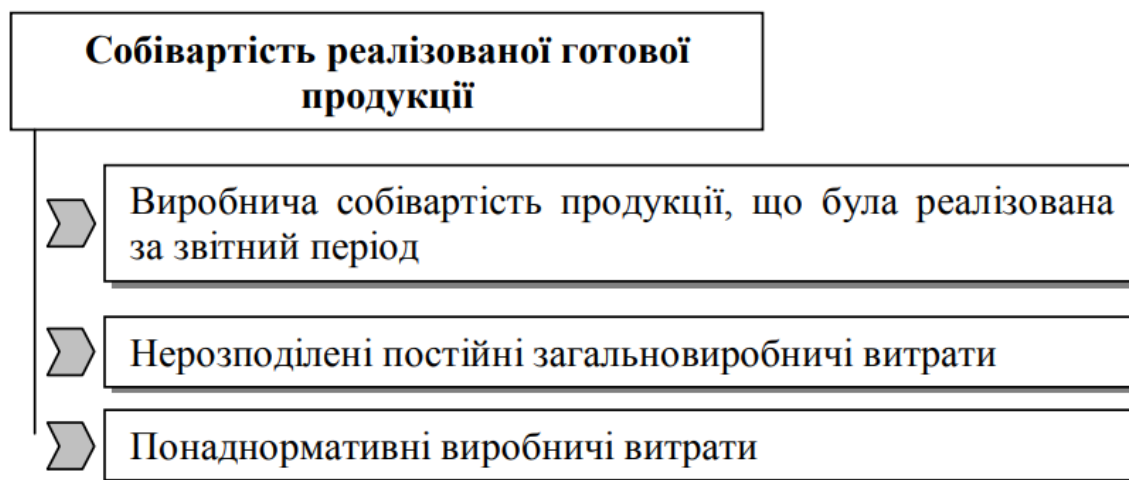
*Джерело: складено автором на основі [37]

Існує лише дві оцінки бухгалтерського обліку реалізації готової чи промислової продукції:

- відповідно до облікової політики оцінка, прийнята суб'єктом господарювання, є первісною вартістю;
- оцінка визначається за взаємною згодою сторін.

Загальна кількість виробленої продукції на кінець місяця оцінюється за собівартістю і обліковими цінами. Під час виробничого процесу результатами діяльності підприємства є перевитрати або економія, які визначаються на основі інформації про вихід готової продукції. Вона оцінюється за «постійною» обліковою ціною (фактична виробнича собівартість, договірна чи оптова ціна або середньорічна планова собівартість). Якщо готова продукція оцінюється за середньорічною плановою собівартістю, то різницю між плановою та фактичною собівартістю розраховують окремо.

Собівартість реалізованого продукту має такий склад (рис. 1.5).

*Рис. 1.5. Склад собівартості реалізованої готової продукції**

*Джерело: складено автором

Використовуючи дані про виробничу собівартість продукції і позавиробничі витрати, можна визначити лише повну собівартість реалізованої продукції.

Тому бухгалтерська оцінка фактичної виробничої собівартості готової продукції може бути визначена лише після узагальнення та розрахунку всіх витрат. Також необхідно щоденно обліковувати рух і наявність готової продукції та визначати її вартісні характеристики.

1.3. Нормативно-правове та наукове забезпечення обліку і контролю готової продукції

З нашої точки зору, нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку та контролю – це сукупність нормативно-правових актів вищих державних органів (законодавчих, виконавчих і представницьких), Міністерства фінансів України і інших міністерств, що забезпечують розвиток держави, а також повноцінно функціонуючий бухгалтерський облік і економічний контроль кожного підприємства.

Знання законодавчих актів, нормативних документів та іншої документації безпосередньо сприяє роботі працівників, веденню обліку та контролю на всіх рівнях економіки.

У таблиці 1.1 наведено нормативне і правове забезпечення обліку і контролю готової продукції.

Таблиця 1.1

Нормативна база, що регулює облік і контроль готової продукції

№	Нормативна база	Характеристика
1	2	3
1	Податковий кодекс України ВРУ N 2856-VI (2856-17) від 23.12.2010	Податковий кодекс України регулює відносини, які формуються у сфері справляння податків і зборів, відповідальність за порушення податкового законодавства., а також визначає поглиблений перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю.
2	Цивільний кодекс України	Регулює, засновані на юридичній рівності, особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини).
3	Господарський кодекс України	Встановлює згідно з Конституцією України правові основи господарської діяльності (господарювання), що базуються на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ВРУ № 996-XIV від 16.07.1997р.	Закон визначає правові засади регулювання, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Ціль бухгалтерського обліку та фінансової звітності визначається цим законом. Надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище для прийняття рішень є метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.
5	Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»	Розкриває основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, правові та організаційні засади.
6	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	НПСБО встановлює вимоги до складання фінансової звітності, визнання і розкриття її елементів.
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Положення (стандарт) встановлює методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.

8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Положення (стандарт) встановлює методологічні засади формування інформації про витрати підприємства в бухгалтерському обліку та її розкриття в фінансовій звітності.
9	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій МФУ № 291 від 30.11.1999 р.	Використовується підприємствами, юридичними особами та організаціями (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб на самотійний баланс.
10	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» № 291 від 30.11.1999 р.	Вона визначає призначення та порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку, щоб узагальнити інформацію методом подвійного запису про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які згідно із законодавством складають фінансову звітність за міжнародними стандартами).
11	Положення про затвердження форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування, МФУ №390 від 04.06.2009р.	Методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, спрямоване на узагальнення у реєстрах бухгалтерського обліку (крім реєстру позабалансового обліку), незалежно від форм власності.
12	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, МФУ №88 від 24.05.1995 р.	Визначає порядок відображення та зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємствами.

Тому необхідно розуміти та використовувати законодавчу базу та стежити за її змінами, щоб ефективно контролювати процеси, пов'язані з готовою продукцією, при перевірці діяльності суб'єктів з різними ступенями відповідальності.

Значний внесок у дослідження проблем обліку і контролю готової продукції зроблено вченими-економістами: Коблянською О. І., Бутинцем Ф. Ф., Усачем Б. Ф., Фоміним Ф. Ф., Коваленком Ю. С, Огійчуком М. Ф., Ткаченко Н. М., Шарою Є.Ю. та іншими науковцями.

У всіх літературних джерелах термін «готовий продукт», «готова продукція» трактується по-різному.

За словами вченого Огійчука М. Ф., готова продукція – це продукція, яка пройшла повну власну обробку та відповідає стандартам якості та заданим параметрам. [31]

Бутинець Ф. Ф. наголошує, що до готової продукції відноситься продукція, що відповідає всім стандартам (технічним, договірним чи іншим), і приймається з виробництва на склад. [2]

Шара Є. Ю. вважає, що готова продукція має бути оброблена, випробувана та прийнята відповідно до умов договору із замовником та відповідає технічним умовам і стандартам. [6]

Незважаючи на великий внесок учених у розвиток науки і практики з обліку і контролю готової продукції - ділянки, яку ми досліджуємо в роботі, залишається багато питань методичного та організаційного характеру, які потребують негайного вирішення.

1.4. Методологічна складова дослідження

Сукупність засобів і умов, пов'язаних у систему логічних процесів для досягнення бажаних результатів, називається методологією дослідження. Це весь процес отримання наукових результатів, визначення планів досягнень і їх конкретних завдань.

На рис. 1.6 наведено загальнонаукові методи та конкретні емпіричні методи, які сформувалися в бухгалтерському обліку і набули подальшого розвитку.

Аналіз (від грец. analysis — розкладати, розчленовувати) — метод дослідження, що призначений для вивчення предмета шляхом фактичного чи уявного розчленування. Усі відокремлені компоненти розглядаються окремо в загальній структурі (аналітично обліковується готова сільськогосподарська продукція на зведеному синтетичному рахунку 27).

Синтез (від грец. Synthesis — поєднання, складання) — метод дослідження цілісності, єдності, взаємозв'язку частин об'єкта. Консолідація в бухгалтерському обліку пов'язана із загальним обліком, оскільки об'єднує об'єкти, що виокремилися в процесі господарської діяльності, встановлює їх

зв'язок і визнає суб'єкт єдиним цілим (основні засоби, запаси, нематеріальні активи, товари тощо).

Рис. 1.6 Методичні прийоми, сформовані у бухгалтерському обліку

Індукція (від лат. induction — керівництво) — основою даного прийому дослідження є визначення загальних висновків про ознаки сукупності елементів об'єкта, а часткові елементи сукупності відокремлюються від загального (спочатку за аналітичними даними обліку, а потім синтетичними всебічно аналізується готова продукція).

Дедукцією (від лат. deduction - виведення) називають прийом, при якому спочатку розглядається стан об'єкта взагалі, а потім уточнюються його складові, від загальних до окремих висновків (на основі даних, спочатку синтетичного, а потім аналітичного обліку готової продукції).

Аналогія (від грецького analogy — відповідати) — прийом ідентифікації певних об'єктів за їх подібністю до інших об'єктів.

Моделювання (від лат. modulo — міра, зразок) — метод наукового пізнання, заснований на заміні досліджуваного об'єкта чи явища моделлю з оригінальними основними характеристиками. Ці моделі обліку є міжнародними та національними стандартами.

Абстрагування (від лат. abstrahere — відволікання) — прийом передбачення переходу від конкретного об'єкта до загального поняття і закону розвитку.

Конкретизація (від лат. Concretus — товстий, твердий) — метод дослідження багатоплановості предметів, унікального багатогранного змісту (на відміну від абстракції) реального буття. Тому стан об'єкта розглядається за певних умов існування і минулого розвитку.

Прийоми **емпіричного методу** базуються на практиці розвитку бухгалтерського обліку і його використання в діяльності людини, визначаються на основі загальнонаукових методів дослідження явищ, що існують у господарській діяльності, і втілюються в бухгалтерському обліку. Пропонується теорія бухгалтерського обліку як наука в поєднанні з її прикладною частиною.

На основі загальнонаукових методів обліку після багатовікового розвитку виникли специфічні емпіричні методи: подвійний підхід, балансово-звітний метод, документознавство, органолептичний.

У *документознавстві* повне постійне документальне оформлення господарських операцій, відтворене в бухгалтерському обліку за суб'єктом господарської діяльності.

Подвійний підхід прогнозує використання капіталу в процесі обігу під час здійснення господарської діяльності та відображає його структуру.

Органолептичні (від грец. organic — інструмент, знаряддя) методики застосовуються для контролю правильності даних обліку про вартість, а також для виконання інвентаризації та контрольних робіт замірів.

При балансово-звітному методі дані бухгалтерського обліку на певну дату формуються для узагальнення фінансово-господарської діяльності, податків, бюджетних розрахунків, виплат працівникам тощо. Відповідно, дані бухгалтерського обліку в головній книзі і балансі на дату звіту про стан капіталу та підсумок господарської діяльності синтезуються.

Метод бухгалтерського обліку — це сукупність прийомів і способів, які відображають господарську діяльність підприємств у бухгалтерському обліку. [11]

Документація і подвійний запис, бухгалтерський баланс та звітність, калькуляція і оцінка, інвентаризація є основними елементами методів бухобліку. Фактичне використання кожного з них визначається відповідними положеннями, розпорядженнями та інструкціями, розробленими та затвердженими державними органами.

Документація - виявляється у вигляді документа або на технічному носії (наприклад, магнітному або оптичному диску).

Інвентаризація – це процес перевірки шляхом підрахунку, зважування та вимірювання вартості ТМЦ і фактичної наявності грошових коштів.

Подвійний запис — це ідентичне тотожне відображення господарських операцій на дебеті і кредиті на одному або кількох рахунках.

Оцінка — це представлення об'єктів бухгалтерського обліку у вигляді єдиного грошового вимірника для узагальнення їх в цілому.

Калькуляція (від лат. *calculus* — обчислення) — це розрахунок собівартості одиниці продукції, виконаної роботи, послуги, зокрема це таблиця, яка є зведенням результатів таких розрахунків.

Баланс — це звіт про фінансовий стан підприємства, який зображає її активи, зобов'язання і власний капітал на конкретну дату.

Бухгалтерська звітність – це система взаємопов'язаних показників, що відображають господарсько-фінансову діяльність підприємства на якомусь певному етапі (місяць, квартал, рік).

РОЗДІЛ II

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ, ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Економічна характеристика та аналіз розвитку сільськогосподарського виробництва ФГ «Колос-К»

Однією з найбільш трудомістких галузей економіки є аграрний сектор. Завдяки продуктам, отриманим у сільськогосподарському виробництві, люди отримують продукти харчування, а промисловість — необхідну сировину. Крім того, ефективність низького рівня є основною вадою сільськогосподарської діяльності. Це пов'язано з тим, що процес сільськогосподарського виробництва залежить від сезонного виробництва, природно-кліматичних умов тощо.

Фермерське господарство «Колос-К» засноване в 2000 році. Головна садиба господарства знаходиться в селі Викоти. Відстань від села до центру Самбірського району - 9 км, до обласного центру Львова – 84 км. Директор ФГ «Колос-К» Куліковський Андрій Миронович.

Господарство, яке ми досліджуємо, невелике, в середньому 14 працівників, які щороку займаються сільськогосподарським виробництвом, проте лише рослинництвом.

Діяльність будь-якого підприємства, починаючи від його створення, формування статутних фондів і подальших відносин з державою, банками та організації виробничого процесу, базується на формуванні необхідних для цього ресурсів – це матеріали, робоча сила, технології, фінанси тощо.

За сучасних умов господарювання необхідною умовою ефективної реалізації виробничо-управлінських процесів на сільськогосподарському підприємстві є використання в практиці управління схеми його організаційної структури, за якою можна зрозуміти формальну ієрархію організації, включаючи структуру управління та процеси складання звітності.

Основним засобом виробництва фермерського господарства «Колос-К» є земля. До сільськогосподарських угідь належать землі різної продуктивності. Структура сільськогосподарських угідь залежить від зональних особливостей і характеризується якістю землі як засобу виробництва. Найбільшу площу в господарстві займає ґрунт з ухилом 3-5°. Наявність схилів свідчить про водну ерозію на території господарства, що зумовлює необхідність проведення меліоративних робіт або протиерозійних заходів.

Найбільш поширеними в господарстві є темно-сірі, чорноземи, кальциновані та сірі кальциновані ґрунти. Ці ґрунти найкращі для використання та вирощування продовольчих культур, цукрових буряків та картоплі.

Мета діяльності підприємства:

1. Досягти високої врожайності сільськогосподарської продукції;
2. Підвищення якості готової продукції;
3. Організувати високорентабельне виробництво;
4. Дослідити конкурентоспроможність продукції, що пропонується на ринку, для визначення пріоритетного напрямку розвитку.

Основною метою підприємницької діяльності є вирощування сільськогосподарської продукції, а її реалізація спрямована на отримання прибутку та задоволення економічних і соціальних потреб підприємства.

Спеціалізація виробництва (агробізнесу) — це виробництво основного конкретного виду продукції, в якому існують найсприятливіші природні та економічні умови. Дана форма спеціалізації формує та розширяє територіальну спеціалізацію. Якщо в останньому діапазоні можуть існувати найкращі умови для виробництва шести або більше видів продукції, то через внутрішньогосподарські відмінності в природних і економічних факторах, можливо, найкраще в одному підприємстві буде виробляти лише частину даного переліку продуктів вибравши продукти притаманні даній місцевості, мікрорайону тощо.

Розглянемо структуру товарної продукції ФГ «Колос-К» Самбірського району Львівської області на основі аналізу товарної структури в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Спеціалізація ФГ «Колос-К» Самбірського району Львівської області
на основі аналізу структури товарної продукції, 2019-2021 рр.**

Вид продукції	2019 р.		2020 р.		2021 р.		В середньо- му за три роки	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
<i>Продукція рослинництва всього:</i>	676,1	100	781,0	100	966,3	100	807,8	100
у тому числі зернові і зернобобові	203,5	30,1	329,2	42,3	281,4	29,1	271,4	33,8
з них пшениця	158,1	23,4	268,9	34,5	226,3	23,4	217,7	27,1
інші зернові культури	45,4	6,6	60,3	7,8	55,1	5,7	53,6	6,7
Овочі	51,2	7,6	46,4	5,9	23,2	2,4	40,2	5,3
Картопля	167,1	24,7	143,2	18,3	291,5	30,2	200,6	24,3
Ріпак	254,3	37,6	262,2	33,5	370,2	38,3	295,6	36,5

На основі проведених досліджень ми визначили, що в структурі виробництва товарних культур найбільшу питому вагу займає ріпак (36,5% або 295,6 тис. грн.), на другому місці – продовольчі культури – 33,8% або 271,4 тис. грн., третє місце посідає картопля – 24,3% або 200,6 тис. грн.

Тому виробничий напрямок нашого господарства можна визначити як вирощування ріпаку.

Фінансово-економічний аналіз спрямований на оцінку фінансового стану, фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. Це дає змогу визначити напрямки та межі розвитку фінансів та скорегувати грошово-кредитну політику. Метою аналізу виробничо-господарської діяльності є оцінка ступеня ефективності використання виробничих ресурсів при виробництві та реалізації продукції та визначення ефективності

господарської діяльності підприємства.

Система показників ефективності виробництва та економічної активності ФГ «Колос-К» наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Основні економічні показники виробничо-господарської діяльності
ФГ «Колос-К» Самбірського району Львівської області,
2019-2021 рр.**

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2021 р. у % до 2019
Площа сільськогосподарських угідь, га	324,1	303,3	303,2	93,6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	684,2	787,6	972,3	142,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	394,6	594,3	782,5	198,3
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	289,6	193,3	189,8	74,0
Середньорічна чисельність працівників, чол.	12	14	14	116,7
Урожайність основних культур, ц/га:				
пшениця	23,5	32,1	30,8	131,1
картопля	222,0	101,4	201,4	90,7
ріпак	22,3	23,7	24,1	108,1
Рівень рентабельності (збитковості), %	42,3	32,5	24,2	-18,1 п.

Отже, проаналізувавши цю таблицю, можна сказати, що сума чистого прибутку у 2021 році порівняно з 2019 роком зменшилася на 26,0% і склала 189,8 тис. грн, але господарство залишається прибутковим. Чистий дохід від реалізації продукції за останні три роки зріс на 42,1%, але витрати зросли більш високими темпами, що призвело до падіння рентабельності до 24,1%. Зросло виробництво таких основних сортів, як Краєвид (пшениця) та Смарагд (ріпак).

Кожне господарство, в особливості ФГ «Колос-К», несе певні витрати на виробництво продукції рослинництва.

Структура собівартості виробництва продукції рослинництва у звітному році наведена на рисунку 2.1.

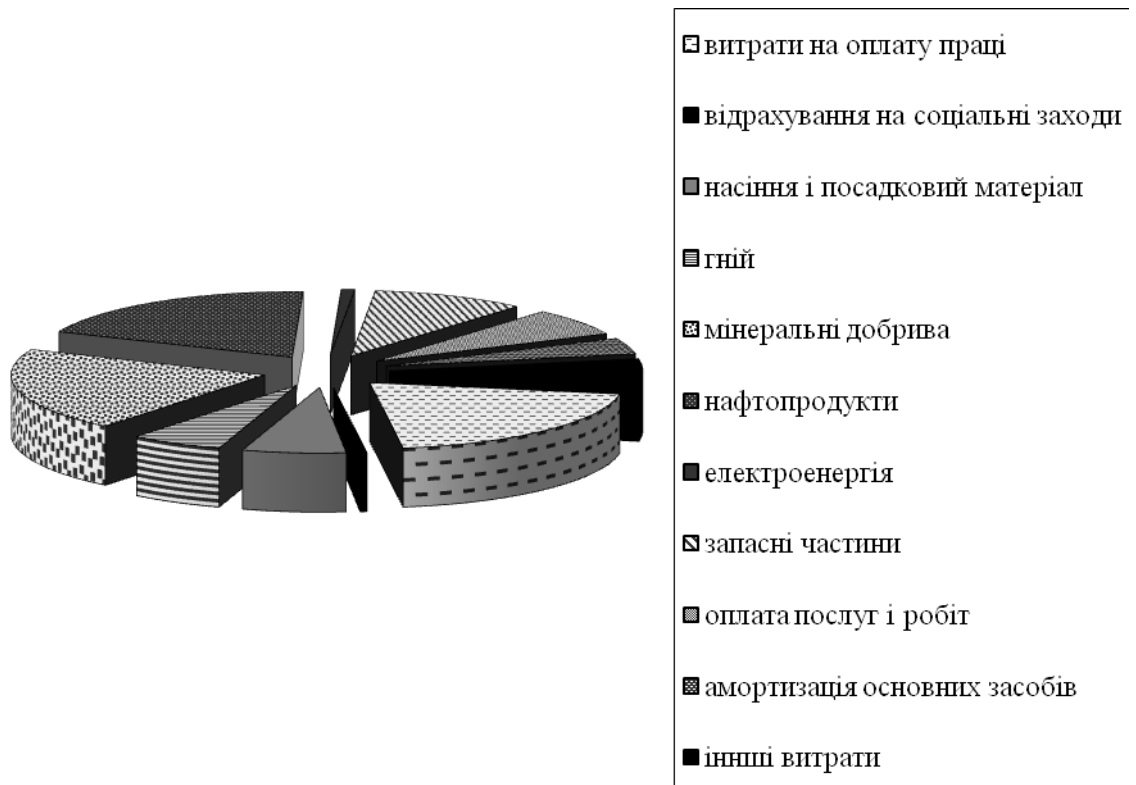

Рис. 2.1. Структура витрат на виробництво продукції рослинництва в ФГ «Колос-К», 2021 р.

На рисунку 2.1 бачимо, що в структурі собівартості продукції рослинництва у 2021 році найбільшу питому вагу займають такі статті витрат: міндобрива (20,6%), насіння та посадковий матеріал (7,0%), витрати на оплату праці (20,0%), нафтопродукти (19,3%).

Каналами збуту сільськогосподарської продукції є переробні підприємства та інші канали реалізації. Крім того, значна частина продукту продається на ринку і розповсюджується серед населення - орендодавцям виплачується орендна плата, а робітникам - заробітна плата.

Показники виробництва продукції безпосередньо пов'язані з таким показником, як ефективність виробництва.

Ефективність виробництва окремих видів продукції у ФГ «Колос-К» наведена в таблиці. 2.3.

**Ефективність виробництва окремих видів продукції в ФГ «Колос-К»
Самбірського району Львівської області, 2019-2021 рр.**

Угіддя	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	Чистий дохід, тис. грн.	Рівень рентабельності, %	Чистий дохід, тис. грн.	Рівень рентабельності, %	Чистий дохід, тис. грн.	Рівень рентабельності, %
Продукція рослинництва	676,1	24,8	781,0	32,5	966,3	38,7
Зернові та зернобобові	203,5	16,0	329,2	29,1	281,4	33,6
Овочі	51,2	18,3	46,4	17,3	23,2	4,2
Картопля	167,1	3,7	143,2	6,4	291,5	13,7
Ріпак	254,3	32,8	262,2	33,0	370,2	44,6

Розрахунки з дебіторами і кредиторами пов'язані з надходженням і виведенням коштів. Стани цих розрахунків на певний момент показують суми дебіторської та кредиторської заборгованості. Дебіторська та кредиторська заборгованості мають великий вплив на фінансові показники підприємства та загальну економічну діяльність.

Як наслідок, великий обсяг дебіторської заборгованості призводить до скорочення оборотних коштів підприємства, що в свою чергу призводить до збільшення кредиторської заборгованості перед постачальниками, заборгованості по податках та інших платежів.

Дебіторська заборгованість - гроші, які боржник заборгував підприємству (компанії) на певну дату. Дебіторська заборгованість визнається як актив, якщо підприємство, ймовірно, отримає економічні вигоди в майбутньому, і її суму можна достовірно визначити платежами відповідних юридичних або фізичних осіб підприємствами, організаціями та установами.

Структуру дебіторської та кредиторської заборгованості ФГ «Колос-К» Львівської області у 2021 році наведено в таблиці 2.4.

**Аналіз динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості
в ФГ «Колос-К» Самбірського району Львівської області,
тис. грн.**

Показники	Станом на 1.01.2021 р.	Станом на 1.01.2022 р.	Відхилення, +/-
<i>Дебіторська заборгованість, всього:</i>	32,0	-	-32,0
В т.ч. за товари, роботи і послуги	32,0	-	-32,0
<i>Кредиторська заборгованість, всього:</i>	421,6	249,7	-171,9
Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	-	72	72
Поточні зобов'язання за розрахунками : з бюджетом	1,4	1,9	0,5
зі страхування	4,4	4,2	-0,2
з оплати праці	230,0	71,0	-159,0
Інші поточні зобов'язання	185,8	100,6	-79,9

Отже, проаналізувавши дані таблиці 2.4, можна зробити висновок, що підприємство має як дебіторську, так і кредиторську заборгованість.

Аналіз коефіцієнтів дебіторської та кредиторської заборгованості в досліджуваних нами аспектах, показує досить позитивні результати. Отже, на тлі значного зменшення кредиторської заборгованості та повного погашення дебіторської заборгованості протягом звітного періоду, станом на 01.01.2022 кредиторська заборгованість становила 251,8 тис. грн. Позитивним є те, що в структурі кредиторської заборгованості майже втричі знизилася заборгованість (на 159,0 тис.грн.) з оплати праці працівників. Тобто можна зробити висновок, що фермерське господарство платить своєчасно, тобто воно здатне погашати свої поточні зобов'язання відповідно до платежів.

Ліквідність підприємства - це його здатність швидко продати активи та отримати кошти для оплати своїх зобов'язань.

Аналіз ліквідності базується на порівнянні суми поточних зобов'язань з наявністю ліквідності. Результат розраховується як коефіцієнт ліквідності на

основі інформації з відповідної фінансової звітності. Аналіз платоспроможності є доповненням до аналізу ліквідності, а платоспроможність - це здатність підприємства своєчасно і в повному обсязі виконувати платіжні зобов'язання за кредитними та іншими валютними операціями на певних платіжних умовах.

Оцінка ліквідності та платоспроможності ФГ «Колос-К» наведена в таблиці. 2.5.

Таблиця 2.5

**Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства,
2021 р. (тис. грн.)**

Показник	Логарифм розрахунку	Нормативне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення (+/-)
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Ф.1 ряд.260 / ф.1 ряд.620	>1	47,5	22,4	-25,1
Коефіцієнт поточної ліквідності	Ф.1 (ряд.260-ряд.100-ряд.110-ряд.120-ряд.130-ряд.140) / Ф.1 ряд.620	0,6-0,8	13,6	7,7	-5,9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Ф.1 (ряд.220+ряд.230+ряд.240 / Ф.1 ряд.620	0,25-0,5	0,5	1,3	0,8
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	Ф.1 (ряд.260-ряд.620)	>0 збільшення	7066,2	5005,8	-2060,4
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	Ф.1 ряд.380 / Ф.1 ряд.640	>0.5	1	1	0
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	Ф.1 (ряд.260-ряд.620) / Ф.1 ряд.620	>0.1 зменшення	46,5	21,4	-25,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Ф.1 (ряд.260-ряд.620) / Ф.1 ряд.380	>0 збільшення	0,5	0,39	0,34

Отже, аналізуючи дану таблицю, можна зробити висновок, що загальний коефіцієнт ліквідності (покриття) підприємства, яке ми досліджуємо, є значно нижчим від нормативного (-25,1%), що пояснюється тим, що поточні активи значно нижчі за поточні зобов'язання. Коефіцієнт поточної ліквідності становить (-5,9%), а коефіцієнт абсолютної ліквідності

на кінець 2021 року змінився і зріс на 0,8%, що свідчить про нецільове використання фінансових ресурсів.

Чистий оборотний капітал зменшився на 2060,4 тис. грн., коефіцієнт неспроможності (рівень банкрутства) залишився без змін, частка забезпеченості власними оборотними коштами (засобами) зменшилася на 25,1%, а частка працездатності власного капіталу (коефіцієнт маневреності) зросла на 0,34%.

2.2. Організаційні аспекти побудови бухгалтерського обліку на підприємстві

Організація бухгалтерського обліку — це цілеспрямована діяльність керівника певного підприємства щодо створення, постійної організації та вдосконалення систем бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів.

На рисунку 2.2 продемонстровано принципи організації обліку, аналізу та контролю на підприємстві.

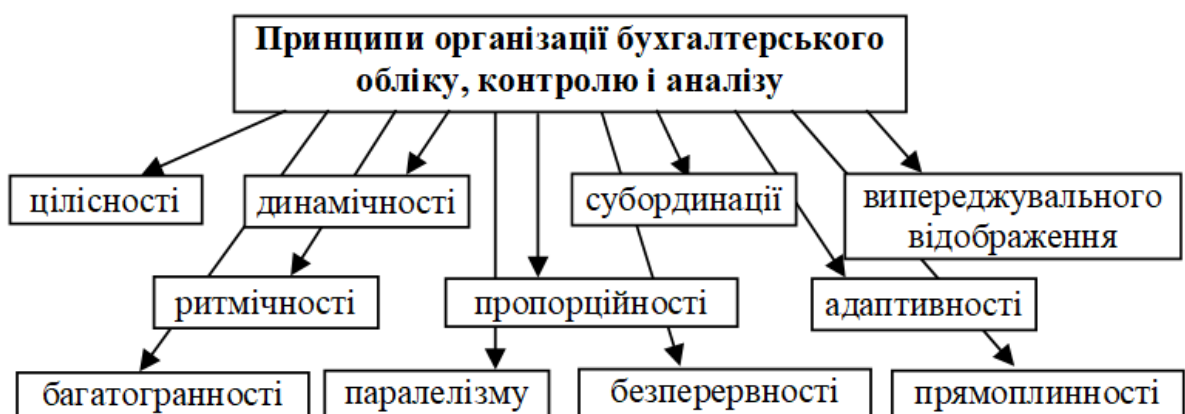

Рис. 2.2. Принципи організації бухгалтерського обліку

Становлення ринкової економіки, існування різних форм власності, розширення міжнародних економічних зв'язків українських підприємців є

основою для запровадження самостійно визначеної підприємствами в організації бухгалтерського обліку облікової політики.

Облікова політика — це набір принципів, методів і процедур, прийнятих підприємством (компанією, господарством) для підготовки та подання фінансової звітності. Іншими словами, підприємства (компанії, господарства) обирають певні конкретні методи, формати та техніки ведення бухгалтерського обліку відповідно до чинних нормативних актів. [11]

Метою облікової політики є отримання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства та результати його діяльності. Це необхідно всім користувачам фінансової звітності для прийняття відповідних рішень.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визначено, що організацію бухгалтерського обліку підприємства здійснює його власник (керівник). Облікова політика формується підприємством під керівництвом головного бухгалтера і затверджується наказом чи розпорядженням керівника. Отже, підприємства можуть самостійно визначати облікову політику та обирати форми обліку, не порушуючи принципів, передбачених законодавством.

Бухгалтерський процес передбачає вибір підприємством форми обліку. При виборі тієї чи іншої форми бухгалтерського обліку підприємства мають дотримуватися цього принаймні один рік.

За технікою ведення розрізняють дві форми обліку: ручну та машинну.

До ручної форми обліку можна віднести: меморіально-ордерну форму обліку, журнально-ордерну форму обліку (повна і спрощена), журнал-головну форму та інші форми.

До машинної форми обліку відносяться: таблично-перфокарткова (штампування форми), таблично-автоматизована (автоматична форма), діалогово-автоматизована (автоматичний діалог).

Для ведення бухгалтерського обліку в бухгалтерії на ФГ «Колос-К» використовується журнально-ордерна форма.

Важливу роль у бухгалтерському обліку підприємства відіграє документообіг. Ми розробили і пропонуємо для впровадження графік документообігу звіту про продаж різної сільськогосподарської продукції (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Графік документообігу звіту про продаж с.-г. продукції				
№ п/п	Зміст окремої операції документообігу	Місце виконання	Виконавець	Строк виконання
1	Заповнення основних реквізитів (дата, с.-г. підприємство, підзвітна особа (продавець), відділення тощо)	магазин, кіоск	продавець	в кінці робочого дня
2	Складання звіту на основі інформації з Накладних внутрігосподарського призначення: на лицьовому боці звіту відображається рух продукції (початковий залишок, надходження, продаж, залишок або повернення нереалізованої); на звороті -- рух виручки від реалізації (залишок на початок звітного періоду, надходження, видатки, здачу в касу або на рахунок в банку, кінцевий залишок)	магазин, кіоск	продавець	в кінці робочого дня до 18.00
3	Підтвердження даних звіту	магазин, кіоск	продавець	в кінці робочого дня до 18.00
4	Передача звіту в бухгалтерію	бухгалтерія	продавець	на наступний день до 10.00
5	Звірка даних про надходження виручки з даними звіту	бухгалтерія	бухгалтер	протягом робочого дня
6	Затвердження звіту про продаж с.-г. продукції	бухгалтерія	гол. бухгалтер, керівник	до кінця робочого дня

Сукупність операцій, що виконуються з документом, також можна представити у вигляді *оперограми* – це організаційний файл, який регулює процес обробки вхідних або вихідних файлів. Його оформляють за

допомогою таблиці з рядками і графами облікових, реєстраційно-затверджувальних операцій і графами відповідальних виконавців.

Бухгалтерія — це самостійний структурний підрозділ органу управління, який здійснює облік господарської діяльності підприємства.

Структура облікового апарату бухгалтерської установи є формою розподілу праці та кооперації і визначає розподіл усієї обліково-контрольної та аналітичної роботи між виконавцями.

В установах бухгалтерського обліку розрізняють три типи організаційних структур: *лінійну або просту, лінійну штатну або ступінчасту, комбіновану або багатопланову.*

Бухгалтерська служба ФГ «Колос-К» складається з 2 осіб - головного бухгалтера та касира.

Проведені дослідження показали, що ФГ «Колос-К» дотримується вимог чинного законодавства щодо бухгалтерського обліку на своєму підприємстві, має розроблено та встановлює наказ про облікову політику та посадові робочі інструкції.

2.3. Особливості бухгалтерського обліку готової продукції в системі управління підприємством

Сільськогосподарське виробництво характеризується великою різноманітністю умов отримання, зберігання та використання отриманої від постачальників продукції. Розглянемо, як організовано документальне оформлення надходження і використання її у ФГ «Колос-К» за основними видами.

Для документального оформлення врожаю сільськогосподарських культур різних видів, у досліджуваному нами підприємстві використовується єдина форма первинних документів, яка передбачена Методичними рекомендаціями від 04.06.2009 р. № 390. [27]

Попередній первинний облік зернової продукції, отриманої від урожаю, можна здійснювати декількома способами. За першою схемою надходження зерна використовуються путівки для вивезення продукції з поля.

Перед початком жнив бухгалтерія видає кожному комбайнеру необхідну кількість бланків путівок з інформацією по кожному господарству. На кожен партію зерна від комбайна комбайнер видає путівку в трьох примірниках, в якій зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, номер хлібозаготівельного відділення, назва продукції та сорту, номер поля та транспортного засобу, водій, найменування зерна.

За другим варіантом використовується реєстр відправлення зерна та іншої продукції з поля. При цьому комбайнер щодня (при першому завантаженні) пише три примірники реєстру на кожен бункер. 1-й примірник реєстру залишається на руках у комбайнера, який надсилає 2-й та 3-й примірники водієві автомобіля чи іншого транспортного засобу. Водій, у свою чергу, веде другий реєстр, а третій-четвертий віддає завідувачу током або комірнику. На підставі третьої путівки або реєстру завідувач складом або комірник складає щоденну Відомість руху зерна та іншої продукції на кінець робочого дня.

Зерно, що перевозиться від комбайна до складу або зерносховища, реєструється завідувачим складом або комірником у Книзі (картці) складського обліку, в якій на кожен культуру і сорт відводиться необхідна кількість аркушів, а також обліковують інформацію про надходження та відправлення зерна, розрахунок зерна на кілограми.

Записи у Книгу складського обліку вносять на підставі Відомості руху зерна та іншої продукції.

Третій спосіб обліку зерна — за талонами (спеціальними реєстрами). Для оформлення транспортування зерна від комбайна до складу чи іншого місця зберігання використовуються талони водія і талони комбайнера. Ці талони повинні бути різного кольору, щоб полегшити подальший облік.

Відповідні талони деталізуються в бухгалтерії, підписуються головним бухгалтером і реєструються у Журналі обліку виданих талонів.. Після цього їх передають комбайнерам та водіям транспортних засобів, які будуть займатися збиранням врожаю.

Після зважування, відповідальний за зерновоз фіксує в Реєстрі приймання зерна вагарем кількість зібраних талонів, отриманих від водія, прізвище водія, який доставив зерно, та номер автомобіля. Даний реєстр зберігається в одному примірнику.

Щоденні відвантаження зерна водії фіксують у Дорожньому листі вантажних автомобілів на підставі Реєстру приймання зерна. Це робиться наприкінці звітного дня або на початку наступного дня. Здають ці документи диспетчеру або безпосередньо в бухгалтерію господарства.

Після закінчення зміни комбайнер здає завідувачу током (вагарю) всі отримані водієм талони і отримує від нього виписку з реєстру про намот зерно, зібраного на скошеній площі. За цими даними комбайнер заповнює Обліковий лист тракториста-машиніста і здає його бригадиру або бухгалтерії.

Очищення зерна оформляється Актом сортування та сушіння рослинної продукції, який складається на кожну партію в присутності агронома. Він має бути підписаний завідувачем току, бригадиром, вагарем і головним агрономом господарства. Зерно або насіння олійних культур і трав відправляються товарно-транспортними накладними (в трьох примірниках) в пункт приймання або пункт закупівлі.

Сортове зерно, зібране із сортонасінневої ділянки оформляють одним із трьох методів обліку зерна і первинними документам вказаними вище. Але при збиранні сортового зерна в усіх первинних документах має бути зазначено, що воно дійсно є сортове і відповідає всім вимогам. Перед зберіганням в коморі, зерно необхідно очистити, зважити і зазначити в Шнуровій книзі для обліку насіння.

Після прибуття на хлібоприймальний пункт насіння сортового зерна, агроном, крім товарно-транспортної накладної, повинен видати Сортове

свідоцтво, підписане відповідальною особою підприємства та завідуючим складом, підписи повинні бути скріплені печаткою підприємства.

Облік *продукції овочівництва, садівництва, картоплі та багаторічних культур* ведеться бухгалтерією в одному примірнику у Щоденнику надходження сільськогосподарської продукції.

Корми тваринам для годівлі в обліковому реєстрі не обліковуються. Кількість кормів, згодованих таким чином, визначає служба (агрономічна та зоотехнічна) шляхом зважування зеленої маси з контрольних ділянок. На цій основі формується Акт на оприбуткування пасовищних кормів.

Скошену траву, а також нут, коренеплоди, листя капусти та інші культури, які використовуються як корм тваринам, перед згодовуванням необхідно зважити. Наприкінці дня бригадир тваринницької ферми фіксує кількість згодованого молодняка корму у Відомості витрат кормів. Даний документ складають у двох примірниках.

Заготовлені грубі, соковиті корми приймаються спеціальною комісією. Таку комісію призначає керівник господарства. Корми передаються в такий спосіб у відповідальність фуражирам, завферми чи іншим відповідальним матеріальним на зберігання. На кожний готовий і прийнятий корм спеціальна комісія в двох примірниках виписує і складає первинний документ - Акт на приймання грубих і соковитих кормів. Окрім акту, така комісія розробляє план території, на якому позначає місця з точним розташуванням скирти, траншеї чи стога. Проводиться звірка усіх необхідних облікових реєстрів з Книгами складського обліку і Журналами обліку витрат кормів. Наступним кроком є передача усіх документів, що стосуються руху кормів у бухгалтерію господарства. [52]

Основним вихідним первинним документом з обліку оприбуткування *молока* є Журнал обліку надою молока. Даний реєстр складає і веде завідувач ферми, бригадир ферми, машинна доярка чи старша доярка. Журнал складають в одному примірнику, який зберігається 15 днів на фермі

в господарстві. Добове надходження та використання молока протягом місяця, кожна ферма веде у Відомості руху молока.

Відповідальні особи в кінці звітної періоду для здійснення контролю за витратами молока подають у бухгалтерію такі документи, як Відомість руху молока (перший примірник), Відомість обліку надою молока, Лімітно-забірні картки, Товарно-транспортні накладні та інші необхідні документи. Ще одна Відомість руху молока (другий примірник) слугує основою для відображення руху молока в Книгах складського обліку.

Оприбуткування яєць, зібраних птахофабрикою, ведеться в Щоденнику надходження сільськогосподарської продукції, в якому вказується щоденно кількість курей-несучок на фермі, кількість виведених яєць (цілих і битих), кількість яєць, які знесені молодими курчатами. Зібрані кожного дня яйця відправляються на склад для яєць за Накладною, де вони сортуються.

Завідувач пасікою веде облік меду, вощини та інших продуктів бджільництва в Щоденнику надходження продукції. Відбір меду з комірок здійснюється в присутності комісії, яку призначає керівник господарства.

Така продукція, як борошно, консерви, фруктові та овочеві соки отримується від *переробки сільськогосподарської продукції рослинництва*. Вона обліковується в Звіті про переробку продукції. Звіт складається у двох примірниках завідувачем виробництва або майстром. Записи у звіті, який затверджується керівником господарства, щодо використаних матеріалів і тари та випуску готової продукції здійснюються щодня.

На готову продукцію, що відправляється з пункту переробки на склад, виписується Накладна (внутрігосподарського призначення) (рис. 2.3) або якщо вона відвантажена на сторону – складається Товарно-транспортна накладна.

Продукція та інша допоміжна та допоміжна виготовлена продукція обліковується за місячними виробничими звітами та Накладними внутрігосподарського призначення) [24].

Схему поступлення основних первинних документів до бухгалтерії з обліку витрат на сировину і матеріали наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Графік надходження до бухгалтерії первинних документів
з обліку сировини і матеріалів**

Назва документа	Хто подає	Термін подання	Порядок подання	Кому подають	Термін перевірки документа
Прибутковий ордер	комірник	щодня за попередній день	особисто	Бухгалтерові з обліку ТМЦ	При прийманні
Лімітно-забірна картка	комірник	Кожного 11, 21, 31 числа	особисто	Бухгалтерові з обліку ТМЦ	При прийманні
і т. д.					

Назва первинних, зведених документів, відомостей, звітів з обліку готової продукції та їх призначення подано в табл. 2.8.

Оскільки структура плану рахунків відповідає структурі фінансової звітності, план рахунків є ключовим чинником для визначення методів бухгалтерського обліку у всіх ділянках господарської діяльності. Вносячи рахунки до робочого Плану рахунків, працівники бухгалтерії фактично керуються реальними потребами підприємства. Так, для невеликого підприємства, що виробляє один продукт, достатньо лише кількох десятків рахунків. Для великих підприємств потрібно буде використовувати тисячі рахунків.

Тому кожному суб'єкту господарювання необхідно розробити власний робочий План рахунків відповідно до власних потреб. Тому кожному суб'єкту господарювання необхідно розробити власний робочий План рахунків відповідно до власних потреб.

Документування готової продукції

№ п/п	Назва первинних зведених документів, відомостей, звітів	Призначення Документа	Терміни складання документа	Особи, які складають документ (посада)	Терміни подання документів до бухгалтерії
1	Розрахунок фактичної собівартості готової продукції (калькуляція)	Потрібні для контролю за виконанням планових завдань із собівартості продукції та для виявлення резервів подальшого зменшення витрат	Раз на місяць (останні дні місяця)	Представники цеху-здавальника та контролер відділу технічного контролю (ВТК)	Останній день місяця
2	Приймально-здавальна накладна, акт приймання, нагромаджувальні накладні на здачу готової продукції на склад та інші.	Для контролю за кількістю готової продукції, що надходить з цеху і оприбутковується на склад	9.00-10.00 Щоденно	Представники цеху-здавальника та контролер відділу технічного контролю (ВТК).	Щоденно в 10.00
3	Картка сортового і кількісного обліку готової продукції	Так ведуть аналітичний облік за окремими номенклатурними номерами. У них записують відомості щодо кожного видаткового і прибуткового документа, після кожного запису визначають залишок.	9.00-10.00 Щоденно	Комірник	
4	Рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, платіжна вимога-доручення, прибутково-видаткові накладні, платіжна вимога та інші документи	Використовують для розрахунків між постачальниками та покупцями за відвантаженими (відпущеними) товарами, готову продукцію, а також для високоякісного та кількісного відвантаження ТМЦ	У день відвантаження готової продукції	Завідувач складу, бухгалтер	У день відвантаження продукції.
5	Нагромаджувальна відомість випуску готової продукції	Використовують для контролю за випуском та наявністю на складі готової продукції, а також для того, щоб знати, якими запасами готової продукції володіє підприємство	14.00-15.00 Щоденно	Бухгалтер з обліку виробництва	
6	Нагромаджувальна відомість відвантаженої продукції	Використовують для контролю продажу готової продукції підприємства та виведення кінцевих залишків на складі.	14.00-15.00 Щоденно	Бухгалтер з обліку виробництва	
7	Книга залишків готової продукції	Ведуть для підсумку операційної діяльності підприємства і заповнюють на основі нагромаджувальних відомостей випуску та відвантаження готової продукції.	14.00-15.00 Щоденно	Бухгалтер з обліку виробництва	

Рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» використовується для обліку та узагальнення інформації про первинне визнання готової продукції у ФГ «Колос-К».

По дебету 27 рахунку обліковується отримання сільськогосподарської продукції і додаткових біологічних активів. По кредиту 27 рахунку – вибуття сільськогосподарської продукції через продаж, внутрішнє споживання, переробку, внесків учасників у статутний капітал, безкоштовну їх передачу та з інших причин.

Для рахунку 27 у Плані рахунків нема конкретно встановлених субрахунків. Субрахунки відкриваються підприємством за видами готової продукції, беручи до уваги власні потреби (наприклад субрахунки 271 «Продукція рослинництва», 272 «Продукція тваринництва» і т.д.).

Аналітичні рахунки можуть відкриватися окремо до рахунків синтетичного обліку та окремо до субрахунків (склади, комори, матеріально-відповідальні особи, певні види готової продукції, певні види діяльності).

Кожного місяця в графіку документообігу визначаються терміни, в які відповідальні особи повинні складати Звіт про рух матеріальних цінностей у 2 примірниках. Після того, звіт разом із супровідними документами надіслається до бухгалтерії підприємства. Після звірки звіт (другий примірник) за підписом бухгалтера вертають відповідальній особі. Відмітимо, що Звіти про рух матеріальних цінностей, відповідальна особа складає по кожному синтетичному рахунку чи субрахунку окремо. Відповідальним особам достатньо лише проставити числові показники у цьому звіті, а пізніше вже бухгалтер зробить їх таксування.

На основі Звітів про рух матеріальних цінностей ведеться аналітичний облік продукції сільського господарства у сальдових відомостях. У сальдових відомостях проставляють кількість і вартість залишків.

Сальдові відомості формують за двома варіантами (способами): Відомість за формою № 41- відкривають і ведуть у розрізі матеріально-відповідальних осіб; Відомість за формою № 41а – вцілому по господарству.

У таблиці 2.9 наведена кореспонденція рахунків з обліку реалізації продукції, товарів, наданих послуг і робіт.

Таблиця 2.9

Кореспонденція рахунків з обліку сільськогосподарської продукції

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Первісне визнання сільськогосподарської продукції	27 «Продукція с.г. виробництва»	23 «Виробництво»
2	Сторнування вартості невикористаних відходів, що одержують при сортуванні та доробці зерна («червоне сторно»)	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	23 «Виробництво»
3	Передача с.г. продукції однією матеріальною особою іншій	27 «Продукція с.г. виробництва»	27 «Продукція с.г. виробництва»
4	Оприбуткування надлишків сільськогосподарської продукції, виявлених при інвентурізації	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»
5	Використано сільськогосподарську продукцію на біологічні перетворення	23 «Виробництво»	27 «Продукція с.г. виробництва»
6	Списана реалізована сільськогосподарська продукція:		
	- за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу;	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»
	- за цінами реалізації	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	701 «Дохід від реалізації готової продукції»
7	Видача сільськогосподарської продукції в рахунок оплати праці, яка оцінюється:		
	- за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу;	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»
	- за цінами реалізації	661 «Розрахунки за заробітною платою»	701 «Дохід від реалізації готової продукції»
8	Списання сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю, знищеною внаслідок стихійного лиха	991 «Втрати від стихійного лиха»	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»
9	Виявлена нестача сільськогосподарської продукції при інвентурізації, що оцінена:		
	- за справедливою вартістю;	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»
	- за вартістю, яка підлягає відшкодуванню винними особами	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»	716 «Відшкодування раніше списаних активів»
10	Відображення збільшення сум нестачі та втрат сільськогосподарської продукції, що виявлені в результаті інвентурізації	072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей»	-
11	Відображення суми, що підлягає перерахуванню до бюджету	716 «Відшкодування раніше списаних активів»	64 «Розрахунки за податками і платежами»
12	Внесено в касу підприємства винною особою вартість нестачі сільськогосподарської продукції	30 «Готівка»	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»
13	Відображено зменшення сум нестач	-	072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей»
14	Безоплатна передача сільськогосподарської продукції, оціненої за справедливою вартістю	949 «Інші витрати операційної діяльності»	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»

Згідно Методичних рекомендацій щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств № 390, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 4 червня 2009 р. [27], бухгалтерський облік за рахунками: 20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», 28 «Товари» у ФГ «Колос-К» ведеться в Журналі-ордері № 5А с.-г. Він об'єднаний з відомістю.

На рис. 2.4 представимо схему реєстрів з обліку запасів, готової продукції і товарів у ФГ «Колос-К».

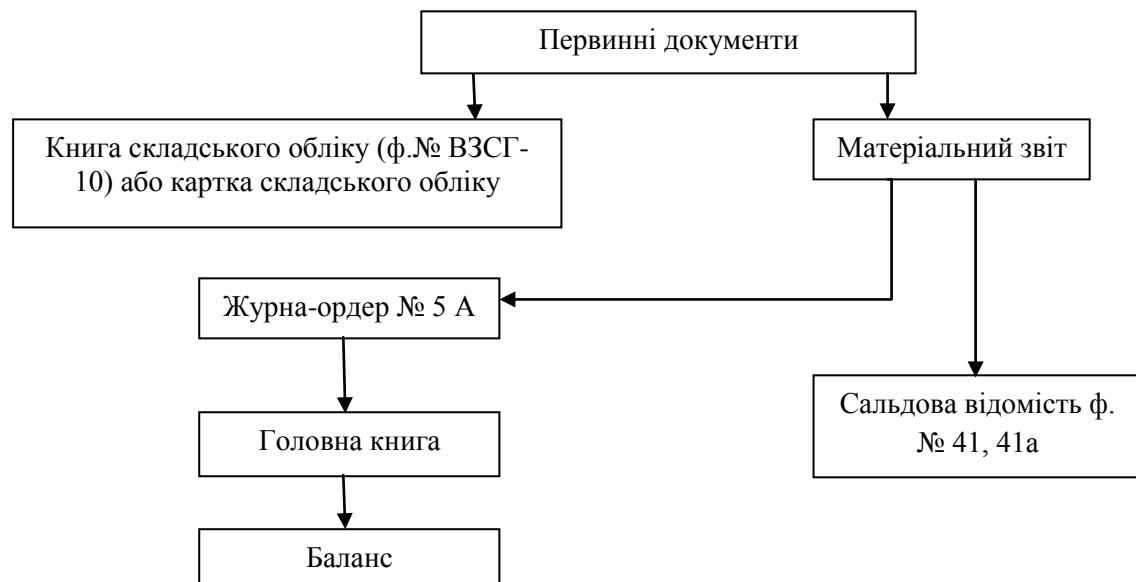

Рис. 2.4. Схема запису в реєстрах по обліку виробничих запасів, МПП, готової продукції та товарів в ФГ «Колос-К» Самбірського району Львівської області

Основними завданнями обліку готової сільськогосподарської продукції є: [45]

1. Сформувані дані для розрахунку фактичної собівартості готової продукції;

2. Контролювати правильний та своєчасний облік операцій надходження та відпуску продукції;
3. Стежити за своєчасністю оплати покупцями та замовниками;
4. Контролювати виконання кошторисів витрат, пов'язаних з відвантаженням і продажем продукції;
5. Контролювати збереження готової продукції в місцях зберігання та на всіх етапах транспортування.

2.4. Організація обліку товарів

Товари в широкому сенсі відносяться до матеріальної або нематеріальної власності, що продається на ринку, тоді як товари у вузькому значенні є продуктами праці для обміну або продажу.

Товаром може бути продукт фізичної та розумової праці, результат надання послуг, працездатність, земля та її надра. Тобто все, що має споживчу і продажну вартість, можна обміняти на інший товар (гроші).

Отриману від постачальників продукцію можна реалізовувати через власні магазини, ресторани, відправляти на переробку або відправляти на бази споживчої кооперації для подальшої реалізації. Також його можна надіслати підприємствам та бюджетним установам згідно з укладеним договором.

Рахунок 28 «Товари» використовується для обліку будь-якої продукції, матеріалів, придбаних виключно для продажу. Постачальники, збутові, торговельні підприємства та організації також ведуть облік придбаної тари та власного виробництва на рахунку 28 «Товари».

Рахунок 28 «Товари» має такі субрахунки:

- ✓ 281 «Товари на складі»;
- ✓ 282 «Товари в торгівлі»;
- ✓ 283 «Товари на комісії»;
- ✓ 284 «Тара під товарами»;

- ✓ 285 «Торгова націнка».
- ✓ 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».[45]

За дебетом субрахунків 281, 282, 283, 284 показують збільшення кількості товарів і збільшення їх вартості, а за кредитом навпаки — зменшення.

За субрахунком 281 «Товари на складі» рух і наявність товарів (запасів предметів), що є в наявності на оптових базах та збутових базах.

За субрахунком 282 «Товари в торгівлі» обліковують рух і наявність товарів, що є в наявності на підприємствах роздрібною торгівлі.

За субрахунком 283 «Товари на комісії» обліковують товари, які були передані на комісію на основі договору і за якими не передбачено переходу прав власності на до сплати повної їх вартості. Аналітичні рахунки ведуть в розрізі видів товарів та підприємств чи фізичних довірених осіб.

За субрахунком 284 «Тара під товарами» обліковують наявність та рух всієї тари. Торгові підприємства можуть обліковувати тару за середньою обліковою ціною, що визначається керівництвом підприємства за видами чи групами тари та ціною за тару. Різниця між ціною закупівлі та середньою обліковою ціною за тару відображається на субрахунку 285 «Торгова націнка».

За субрахунком 285 «Торгова націнка» обліковується різниця між собівартістю придбання та роздрібною продажною вартістю товарів, проданих підприємством .

За субрахунком 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» обліковується наявність та рух необоротних активів та груп їх вибуття, визначених для продажу.

Переважна більшість підприємств агробізнесу сплачує ПДВ, тоді як фермерські господарства та населення країни навпаки не сплачує цього податку. Основною метою калькуляції закупівельних і оптових цін є визначення закупівельної ціни.

Ціна покупки, яка забезпечує беззбитковість діяльності підприємства чи компанії, визначається за такою формулою:

$$ЗЦ = \frac{ОВЦ \times (100 - ПДВ)}{100 + Р_{вод}}, \text{ де} \quad (1)$$

З – ЗЦ - ціна придбання конкретного виду продукції без ПДВ;

ОВЦ – оптова та роздрібна ціна на різні види продукції;

ПДВ - ставка податку на додану вартість, %;

Рвод – рівень операційних витрат, % .

Ціна закупівлі, яка забезпечує належний рівень рентабельності підприємства, визначається за такою формулою:

$$ЗЦ = \frac{ОВЦ \times (100 - ПДВ)}{100 - Н} = \frac{ОВЦ \times (100 - ПДВ)}{100 + (Р_{вод} + Р_{п})}, \text{ де} \quad (2)$$

Н – націнка заготівельного підприємства, включаючи рівень операційних витрат і плановий рівень рентабельності (Рп) до ціни закупівлі, %.

Оптововідпускна ціна на продукцію сільськогосподарського виробництва та продукцію її переробки, які були раніше придбані у сільськогосподарських підприємств, визначається за одним із двох таких методів:

а) мінімальна оптово-відпускна ціна, для забезпечення беззбиткових продажів товару:

$$ОВЦ = ЗЦ + \frac{ЗЦ \times Р_{вод}}{100} \times 1,2 \quad (3)$$

б) оптова ціна, яка забезпечує рентабельність від реалізації конкретного виду продукту на плановому рівні:

$$ОВЦ = ЗЦ + \frac{ЗЦ \times Н \times 1,2}{100} = ЗЦ + \frac{ЗЦ \times (Р_{вод} + Р_{п})}{100} \times 1,2 \quad (4)$$

При формуванні роздрібних цін враховуються податок на додану вартість, витрати діяльності (витрати обігу) і рентабельність діяльності будь якого підприємства, організації чи компанії

Ціни пропонується формувати за такими складовими: закупівельна ціна; ТЗВ (транспортно-заготівельні витрати); націнка торгова з податком на додану вартість, яка склалася на ринку.

Роздрібна ціна заготовленої сільськогосподарської продукції з урахуванням її якості не повинна бути вищою за ціну місцевого ринку та мати відповідний цінник. Ціна повинна бути зафіксована в спеціальному реєстрі роздрібних цін. Кожне торгово-закупівельне підприємство, повинно заповнювати Реєстр сільськогосподарської продукції із зазначенням закупівельних і роздрібних цін.

Процес закупівлі сільськогосподарської продукції, сировини у виробників - фізичних осіб, сільськогосподарських підприємств різної форми власності та продуктів їх переробки, таких наприклад, як цукор, олія, зерно, борошно і т.д. відбувається на підставі:

-приймальних квитанцій – це комерційний документ переробних підприємств, на підставі якого здійснюється оприбуткування сільськогосподарської продукції;

-розрахункових документів – вони визначають суму до сплати постачальнику за отриману від постачальників сільськогосподарською продукцією;

-грошових документів - вони підтверджують сплачену готівку при закупівлі продукції.

Торговельно-закупівельні підприємства, які реалізують сільськогосподарську продукцію покупцям, її переробляють і зберігають, а також власні підприємства роздрібною торгівлі та громадського харчування, які реалізують її населенню, повинні надавати видаткові накладні, рахунки або рахунки-фактури, товаро-транспортні накладні.

Облік націнок на товарні знаки ведеться на субрахунку 2852 «Торгова націнка на товари в роздрібній торгівлі». Кредит цього рахунку представляє формування суми націнки на оприбутковані товари та списання її на реалізовані товари (за методом червоного сторно), дебет рахунку 2852 представляє списання за іншим вибуттям.

Сальдо рахунку 2852 відображає суму націнки на товарний залишок торгово-закупівельного підприємства на певну дату.

Націнки призначаються для покриття операційних витрат діяльності та отримання прибутку.

Торгова націнка включає:

- ПДВ, якщо товар продається платнику цього податку або, якщо товар проданий неплатникам цього податку та поряд з цим куплений не в фізичних осіб-неплатників ПДВ;

- націнка на продажну вартість продуктів сільськогосподарського виробництва і непродовольчих товарів без ПДВ;

- ПДВ, який нарахований на націнку.

Собівартість товарів для ринкових торгово-закупівельних підприємств визначається за роздрібною ціною в два етапи в такому порядку:

1. Внутрішня ціна продажу:

$$ВВЦ = ЗЦ + \frac{ЗЦ \times Нзд}{100}, \text{ де} \quad (5)$$

ВВЦ- внутрішня продажна ціна товару окремого виду;

ЗЦ - закупівельна ціна конкретного виду сільськогосподарської продукції без ПДВ;

Нзд - націнка на закупівельну діяльність підприємства, включаючи рівень закупівельних витрат (Рвз) і плановий рівень прибутковості (Рп) до закупівельної ціни, %.

2. Роздрібна (відпускна) ціна:

$$РЦ = ВВЦ + \frac{(ВВЦ + КЦ) \times Нмд}{100}, \text{ де} \quad (6)$$

РРЦ - роздрібна ціна конкретного виду продукції з ПДВ;

КЦ - закупівельна ціна конкретного виду закупівлі без ПДВ;

Нтд - націнка торговельної діяльності підприємства, включаючи вплив рівня операційних витрат (Род) і рівня планової рентабельності торгівлі (Ртд) на внутрішні продажні та закупівельні ціни, %.

Господарська діяльність торгово-закупівельних підприємств, пов'язана з отриманням товарів наведена в наступній кореспонденції, як показано в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

**Типові господарські операції з обліку надходження товарів
(продукції) у торгово-закупівельні
підприємства**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція Рахунків		Сума, грн.
		Дебет	кредит	
1.	Оприбутковано сільгосппродукцію придбану: – у населення (оплата з підзвітних сум за закупівельними цінами) – у сільськогосподарських підприємств (безготівковий розрахунок)	2822	372	1400
		2822	631	5600
2.	Нараховано податковий кредит з ПДВ, який зменшує податкові зобов'язання звітного періоду: – за продукцією, що придбана у сільгосппідприємств – 1120 грн. – за транспортно-заготівельними витратами – 30 грн	641	631	1150
3.	Оприбутковано товари, що надійшли від різних постачальників, без ПДВ – 2800 грн.	2822	631	2800
4.	Нараховано податковий кредит з ПДВ, який зменшує податкові зобов'язання звітного періоду: – за товарами, придбаними у різних постачальників – 560 грн. – за транспортно-заготівельними витратами – 15 грн.	641	6311	575
5.	Нараховано торгову націнку на придбані сільськогосподарськпродукти і товари: – заготівельної діяльності підприємства – торговельної діяльності підприємства	2822	2852	980
		2822	2852	5368
6.	Нараховано транспортно-заготівельні витрати з перевезення придбаних продукції і товарів, без ПДВ (150,00 + 75,00)	2892	631	225

Торгово-закупівельні підприємства здійснюють щоденну реалізацію сільськогосподарської продукції та товарів. Вони можуть проводити розрахункові операції зі споживачами як у готівковій, так і в безготівковій формах (платіжними картками, розрахунковими чеками тощо).

Типові господарські операції, що використовуються для обліку продажу та іншого вибуття товарів наведені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Типові господарські операції з обліку реалізації та іншого вибуття товарів

№ з/п	Зміст господарської операції	Документ, яким оформляється операція	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	кредит	
1.	Визнано дохід у сумі: – готівкових коштів одержаних у касу ринку – дебіторської заборгованості за реалізованими товарами	Квитанція до касового ордера; рахунок-фактура, накладна	301 361	7022 7022	5460 6120
2.	Нараховано суму зобов'язань з ПДВ: – від доходу, одержаного від реалізації товарів різним покупцям (платникам ПДВ) – від націнки, за реалізованою продукцією населенню	Податкова накладна	7022 7022	641 641	1020 355
3.	Списано вартість реалізованих товарів за роздрібними (продажними) цінами	Чек, рахунок-фактура, накладна та інші	9022	2822	11580
4.	Списано націнку, що відноситься до реалізованих товарів (визначається за результатами місяця і відображається способом червоного сторно): – різним покупцям – 1990 грн. – населенню (іншим кінцевим споживачам) – 2130 грн.	Розрахунок	9022	2852	4120
5.	Передано товари іншим підприємствам ринку	Видаткова накладна, накладна	2822, 2823	2822	570
6.	Передано товари у переробку	Видаткова Накладна	2361	2822	650

Собівартість реалізованих товарів визначається як собівартість реалізованих товарів за ціною придбання плюс транспортно-заготівельні

витрати та обліковується на субрахунку 2892 «Транспортно-заготівельні витрати в роздрібній торгівлі». Бухгалтерський облік собівартості роздрібних реалізованих товарів ведеться на субрахунку 9022 «Собівартість реалізованих товарів роздрібною торгівлі».

За дебетом субрахунку 9022 відображаються:

- собівартість реалізованої продукції за роздрібними (відпускними) цінами;
- сума націнки проданих товарів (зафіксована способом червоного сторно);
- розмір природного збитку (розраховується за ціною придбання);
- сума транспортно-заготівельних витрат, віднесена до проданих товарів.

Витрати щомісячно списуються на фінансові результати операційної діяльності підприємства за кредитом субрахунка 9022 «Собівартість реалізованих товарів роздрібною торгівлі» в порядку закриття субрахунків.

2.5. Організація обліку готової продукції на складі підприємства

Для забезпечення належної матеріальної бази виробничої діяльності в сільськогосподарських підприємствах необхідно створювати спеціалізовані склади для тримання основних та допоміжних матеріалів, палива, запасних частин, МШП та інших видів запасів. Крім центральних складів, можуть бути створені комори, які виконуватимуть функцію допоміжних складів.

Канали доставки готової продукції і товарів на підприємство такі:

- роботи, які виконують підрозділи основного та допоміжних виробництв, як виробники готової продукції;
- придбання товарів для подальшого перепродажу, що є процесом взаємодії з постачальниками;
- залишок готової продукції та товарів, проданих за такими результатами, як інвентаризація.

Обсяг промислової продукції та товарів на підприємстві зменшуються наступним чином:

- внаслідок переведення їх з однієї групи обліку в іншу, та у разі списання їх як виробничих запасів на витрати виробництва;
- шляхом продажу юридичним і фізичним особам;
- проведення інвентаризації та визначенням результатів нестачі готової продукції, товарів та ін.

Аналітичний облік готової продукції та товарів починається на складі. На досліджувальному сільськогосподарському підприємстві ФГ «Колос-К» складський облік ведеться окремою ділянкою обліку. Для оформлення облікової документації використовуються типові первинні та зведені документи, необхідні в обсязі здійснення всіх облікових операцій щодо змін матеріальних цінностей. Для адміністративних цілей кожен файл повинен містити необхідну кількість показників. На основі вхідних даних формується зведена обліково-економічна інформація. Вся інформація формується протягом періоду часу, який необхідно визначити керівництву, але зазвичай цей період становить місяць.

Складський облік готової продукції і товарів - це матеріальний облік, який ведеться за разовими та наростаючими видатковими документами. Складський облік можна вести двома способами:

- 1) Кількісно-сумовим — суть якого полягає в одночасному веденні реєстрів підсумків кількості та видів кількості в бухгалтерії та на складі;
- 2) Оперативно-бухгалтерським - його суть полягає в тому, що бухгалтерія відкриває картку або книгу складського обліку і на підставі розписки видає її завідувачу складом і робить при цьому обов'язковий запис у журналі реєстрації.

Схема методу підсумовування кількості запасів для обліку наведена на рисунку 2.5.

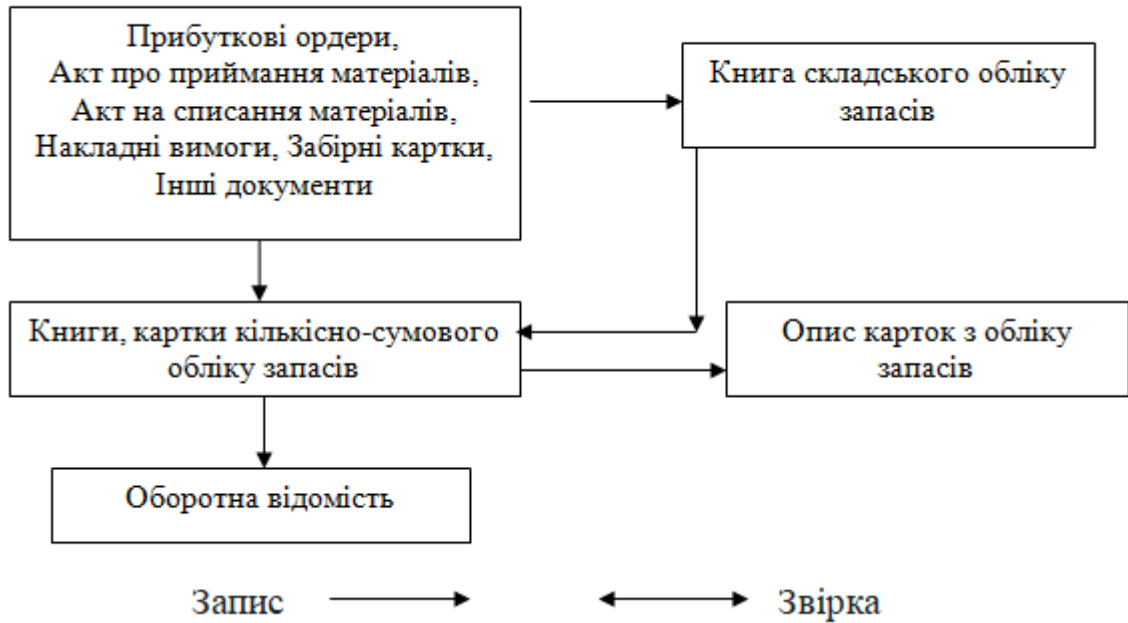

Рис.2.5. Схема кількісно-сумового метода обліку запасів

На рисунку 2.6 представлена схема обліку запасів, за якими звітує головна відповідальна особа.

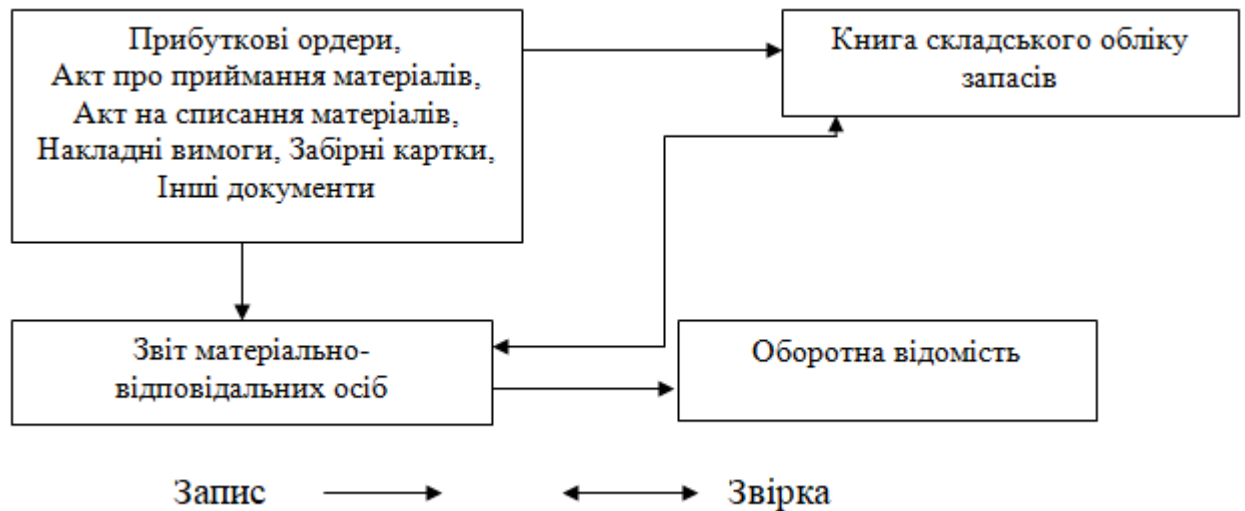

Рис. 2.6. Схема обліку запасів за звітами матеріально-відповідальних осіб

Спрощений варіант кількісно - сумового методу обліку використовується для окремих установ, де найменування запасів є незначне.

Відповідно до нього головна відповідальна особа щомісяця подає матеріальний звіт та первинні документи. У бухгалтерії вони приймаються, перевіряються, такуються і набувають вигляду реєстра аналітичного обліку.

Склади поділяються на загальні та спеціальні. На організацію складського зберігання готової продукції та товарів впливають такі фактори, як технологія виробництва, умови постачання та збуту. Кожен склад має фіксований номер, який згодом зазначається на всіх документах в обліку готової продукції та в процесі руху товарів до цього складу. Відповідальність за зберігання, складування готової продукції і товарів на складі несуть матеріально-відповідальні особи.

В агропромисловому комплексі Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» затверджено перелік посадових осіб, уповноважених підписувати документи приймання-відпуску готової продукції та товарів з місця зберігання.

При отриманні запасів, матеріально-відповідальна особа перевіряє відповідний сорт, кількість, вагу, площу та якість, тобто все, що зазначено в супровідних документах.

Матеріально-відповідальні особи ведуть облік кількості готової продукції та руху товарів у місцях їх тримання чи зберігання.

Тому ФГ «Колос-К», після надходження готової продукції від структурного відділу основного та допоміжного виробництва на склад виписує Прибутковий ордер у двох примірниках. Перший примірник - залишається у комірника, другий з підписом комірника - у представника цеху. Це дозволяє здійснювати належний контроль і перехресну перевірку звітних даних по складах і виробничих підрозділах.

Підприємство, реалізуючи готову продукцію чи товар, виставляє на адресу покупця рахунок як підставу для оплати.

Відвантаження зі складу підприємства-продавця при реалізації продукції або товарів здійснюється за товаро-транспортною накладною;

переміщення продукції і товарів зі складу в торгове місце - для роздрібної торгівлі - здійснюється за накладною внутрішнього переміщення.

При вивезенні товарної продукції зі складу підприємства своїми силами, для оформлення видаткових документів необхідно з'ясувати, чи дійсно одержувач є представником підприємства-покупця. Для цього перевіряється виданий йому лист-довіреність на отримання цінностей. Також перевіряється термін його придатності, адреса підприємства покупця, кількість продукції, що надходить, паспортні дані осіб, які підписуються та печатка підприємства покупця.

Облік готової продукції і товарів ведеться на складі в картках складського обліку матеріалів. Вони видаються відповідальним особам за розписками в журналі реєстрації видачі карток і зберігаються ними в спеціальній картотеці за обліковими групами. В картотеці у номенклатурному нумерованому або алфавітному порядку групи і підгрупи виділяються роздільниками і на них проставляються номери. На кожен іменний номер виробу та матеріалу оформляється одна картка, де завідуючий складом фіксує стелаж, комірку тощо як місце для зберігання. Як варіант, передбачено ведення таких записів у складських книгах форми № ВЗСГ-10 замість карток.

Картка складського обліку складається головною відповідальною особою, підставою для її складання є первинні документи за номенклатурою.

У таблиці 2.12. наведено приклад книги складського обліку за даними ФГ «Колос-К».

Книги складського обліку поділяються на сторінки для сільськогосподарської продукції, перенесеної з минулого року, сільськогосподарської продукції, виробленої в поточному році, і сільськогосподарської продукції, закупленої та переробленої в поточному році.

Книга складського обліку

Назва матеріалу: Озима пшениця Номенклатурний номер: 271003

Одиниці виміру – ц

Дата	№ доку- мента	Від кого надійшло або кому видано	Прибу- ток	Видаток	Залишок	Конт- роль
Залишок на 1.07.2021р.					6110	
08.07.	125	Реалізовано СГ «Україна»		19	6091	
Липень		Реалізовано хлібоприймальному комбінату		246	5845	
Липень		Реалізовано працівникам господарства		80	5765	
28.07.	156	Реалізовано ФГ «Оазис «К»»		78	5687	
		Обороти за місяць	-	423	X	
Залишок на 1.08.2021р.					5687	

Категорія, вид товару та його ціна повинні бути відображені в лімітно-забірній картці, накладній та інших документах (сума розраховується бухгалтерією).

Матеріально-відповідальні особи на основі первинних документів кожного місяця формують Звіт про рух матеріальних цінностей. Звіт складається в двох примірниках і здається до бухгалтерії разом з прибутковими і видатковими документами надходження продукції. В нього включаються лише ті види продукції та матеріалів, що продавалися чи були придбані протягом конкретного звітного періоду. Процеси надходження і списання матеріалів у поточному місяці відбуваються на основі первинних документів, а потім розраховують оборот для визначення залишку на кінець

місяця. Ці дані звіряють із записами в Книзі чи картках складського обліку. Залишки продукції і матеріалів та дані про їх рух, головні відповідальні особи фіксують у звіті не тільки кількісно, а й у валюті (грошовому вираженні), що підтверджується їх підписом. Приймаючи звіти, бухгалтери перевіряють правильність їх складання, нараховують, а потім визначають обороти та залишки в грошовому вираженні.

2.6. Контроль готової продукції і товарів підприємства та його методика

На етапі реформування економіки одним із головних завдань різних галузей економіки України є збільшення виробництва та наповнення ринку продукцією, що відповідає попиту. Тому в сучасних умовах основним завданням контролю є позитивний вплив на всі виробничі процеси з метою забезпечення споживачів якісними товарами роботами, послугами.

Основними завданнями контролю за готовою продукцією та продажем товарів є :

- перевіряти правильність та своєчасність оформлення документації на видачу готової продукції та товарів основним відповідальним особам;
- контроль відвантаження продукції та розрахунків з покупцями згідно укладених договорів;
- контролювати реалізацію товарів;
- для перевірки правильності ведення бухгалтерського та податкового обліку операцій та визначення достовірності результатів реалізації продукції, товарів (робіт, послуг).

Тому для успішного вирішення завдань підприємства рекомендується здійснювати контроль виробничих запасів послідовно за етапами господарської діяльності: придбання, виробництво та реалізація (рис 2.7).

Основні зони контролю готової продукції підприємства подано на рисунку 2.8.

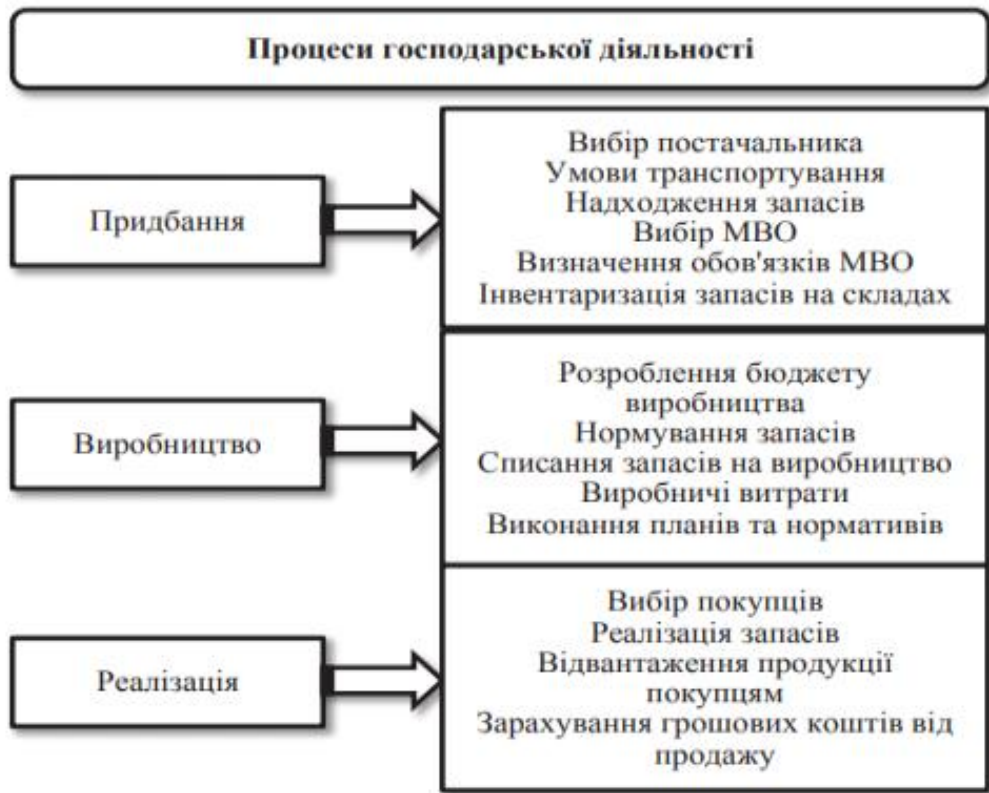

Рис. 2.7. Порядок проведення контролю запасів на сільськогосподарському підприємстві

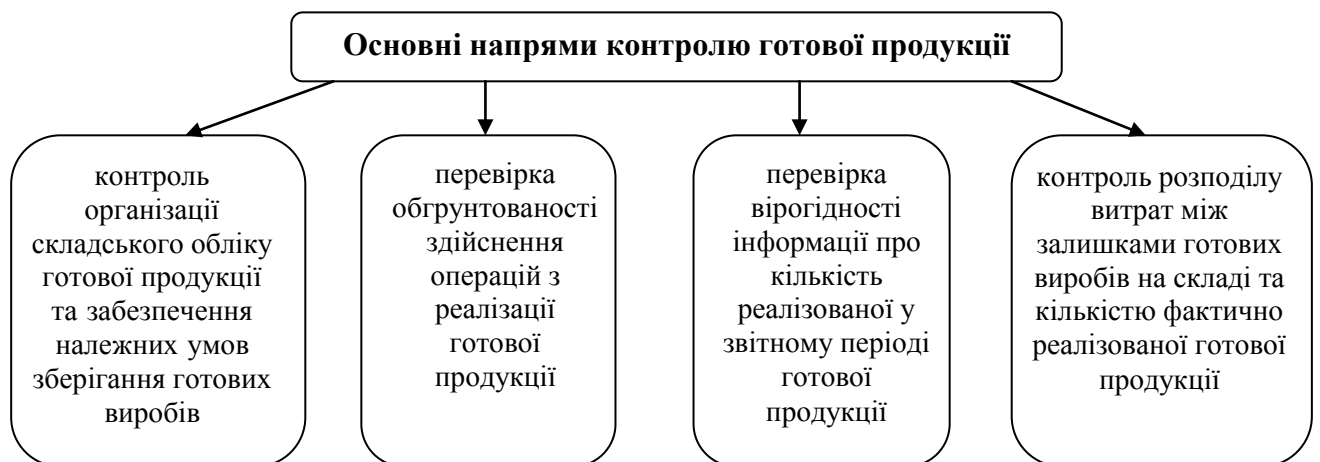

Рис. 2.8. Основні напрями контролю готової продукції

У період контролю перевіряється обсяг реалізації продукції і товарів, а також їх відповідність розрахунковому договору, що поставляється покупцеві. Водночас уточнюється дійсність нормативу розрахунку залишків

готової продукції на складі. Перевищення цих стандартів може призвести до зниження продажів, невиконання договірних зобов'язань щодо постачання продукції клієнтам, затримок на складах.

Організаційна модель контролю товарно-матеріальних цінностей подана на рисунку 2.9.

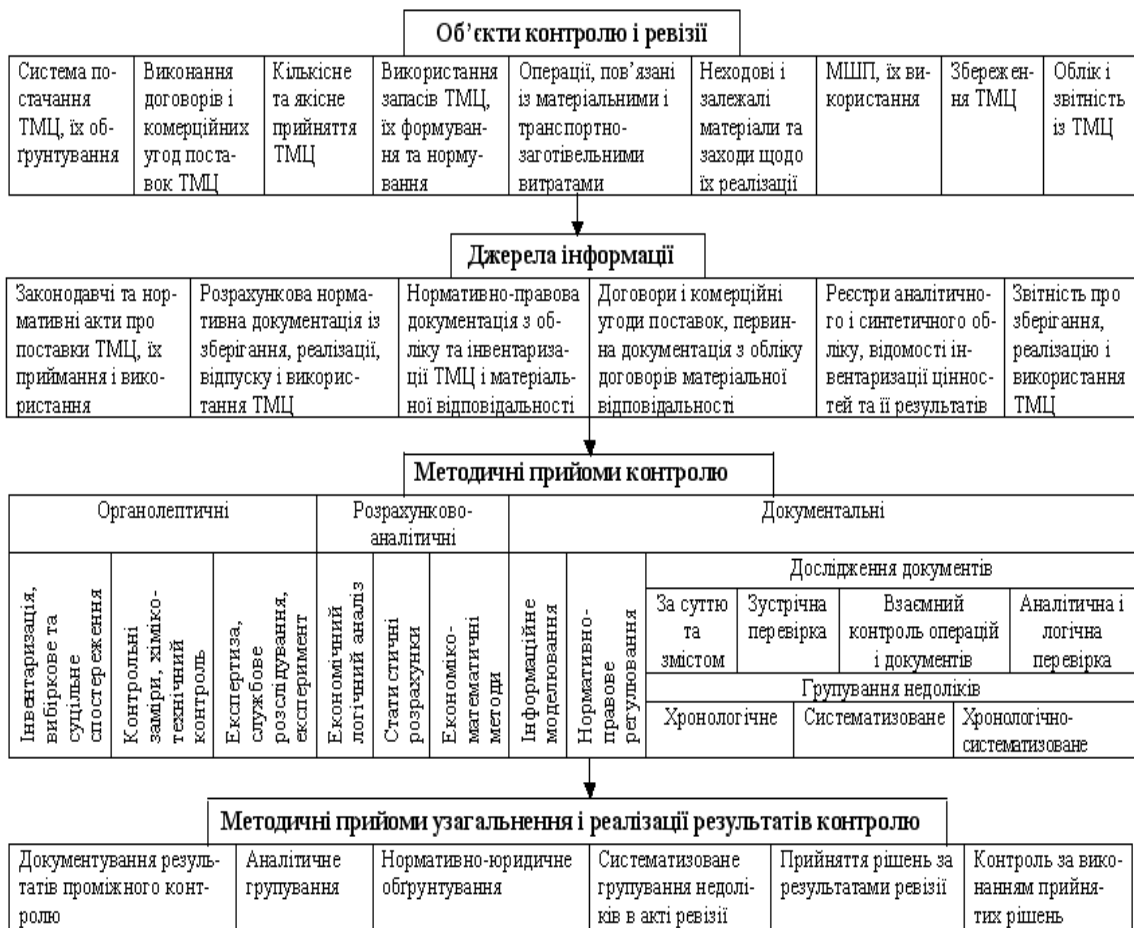

Рис. 2.9. Організаційна модель контролю операцій із ТМЦ

Першим етапом здійснення контрольної перевірки готової продукції є перевірка достовірності всіх вихідних документів, які засвідчують здавання готової продукції на склад. Тут необхідно з'ясувати, чи не входить готова продукція до складу готової продукції, яка не пройшла остаточної обробки протягом звітного періоду. Цей факт виявляється під час перегляду калькуляційних документів і визначення списання матеріалів.

Джерелами контролю для готової продукції є:

- 1) договір, підписаний постачальником і покупцем;
- 2) оригінали первинних документів з обліку матеріальних цінностей;
- 3) інвентаризаційний опис;
- 4) складська книга;
- 5) облікові реєстри;
- 6) головна книга;
- 7) фінансовий та статистичний звіт;
- 8) наказ про облікову політику.

Готова продукція в комплексному обліку оцінюється за її фактичною собівартістю. Але фактична собівартість визначається в кінці місяця, а фактично готова продукція буде надходити на склад щодня. Тому на підприємствах з великою кількістю найменувань поточний облік їх змін ведеться за фіксованими обліковими цінами (оптовими, роздрібними, договірними, плановими). При цьому визначається відхилення фактичної собівартості продукції від її облікової ціни. Ці відхилення відображаються в обліковому реєстрі не за кожним найменуванням, а за різними групами готової продукції. Потім, виходячи з цього, контролер повинен скорегувати точність оцінки за окремими видами готової продукції.

На складі облік готової продукції ведеться кількісно в картці складського обліку, оборотній відомості або матеріальному звіті. Завідувач складу, комірник несуть відповідальність за наявність, зберігання і рух готової продукції. Контролер зобов'язаний перевірити у цих осіб чи є договір про повну матеріальну відповідальність, оскільки саме вони підписують прибутково-розрахункові документи про переміщення продукції на складі.

У різних випадках суб'єкти господарювання можуть приховувати товари, виготовлені або куплені для продажу. Тому товар і готова продукція повинні бути повністю або частково укомплектовані протягом контрольного періоду. Методика проведення цієї інвентаризації подібна до методики інвентаризації виробничих запасів, ТМЦ та МШП.

Фактичний обсяг проданої продукції ми можемо встановити та перевірити за допомогою показників відомості аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Контролер, беручи за основу аналітичні дані, розраховує не тільки обсяг продажів продукції підприємства в цілому, але й перевіряє розрахунки з окремими покупцями. Необхідно йому також визначити, чи не відвантажується продукція підприємствам із високою дебіторською заборгованістю. Також слід перевірити, чи у відомості включені всі документи про відвантаження готової продукції. У разі виявлення невідповідності даних аналітичного обліку даним первинного обліку про обсяг відвантаженої продукції, ревизор повинен зауважити цей факт в акті перевірки.

Контролер також має перевірити дотримання підприємством системи контрольованого пропуску. На підставі даних пропусків про назви та кількість продуктів, контейнерів і тари, які експортуються підприємствами, вибірково порівнюються з відповідними показниками у вантажних документах, таких як рахунки-фактури. У разі необхідності контролер повинен особисто провести раптовий огляд товарів, які відправляє покупцю. Зокрема, необхідно визначити відповідність показників доданих товарно-транспортних документів фактичній кількості та виду товару в транспортному засобі, перевірити цілісність продукції, упаковки, тари тощо. Правильна організація такого контролю може запобігти крадіжкам готової продукції через надмірну упаковку. Ефективним способом виявлення розбіжностей у кількості відвантаженої продукції є порівняння даних рахунків-фактур із показниками навантаження транспортних засобів, що використовуються для транспортування цієї продукції [49].

Також варто перевірити матеріали опису дебіторської заборгованості відвантаженої продукції. При цьому особливу увагу слід звернути на перевірку товарів, за які покупець не сплачує кошти відповідно до конкретних умов і термінів, передбачених договором, а також товарів, які знаходяться на зберіганні.

Товари з простроченою оплатою вносяться в поля опису: найменування покупця, перелік товарів, дата відвантаження, номер накладної, заборгованість за документом. Підставою для включення таких сум до інвентаризаційного опису буде копія накладної, що надається покупцеві.

Товар, що підлягає зберіганню, зазначається в описі кожного товарного документа із зазначенням: дати та номера документа; опису, кількості, фактичної вартості відвантаженого товару; місця зберігання, дати надходження товару на відповідальне зберігання. Ці дані підтверджуються розписками підприємства, яке зберігає зазначені товари. Одночасно контролер зобов'язаний вимагати копію актів останньої інвентаризації від підприємства, на території якого знаходяться товари. Деколи в сумі такої простроченої заборгованості неправильно відображається вартість викраденого товару або сума, заявлена покупцем через нестачу, відхилення якості або цілісності товару в період приймання товару. Якщо вищезазначені факти підтверджуються контролером, він зобов'язаний роз'яснити ситуацію відповідальному та головному керівнику підприємства, що перевіряється.

При вивченні діяльності з продажу, контролеру необхідно пам'ятати, що згідно чинного законодавства реалізація товарів здійснюється на підставі договорів купівлі-продажу, договору обміну, договору поставки та інших правових договорів, які визначають перехід права власності на товар.

Контролери також повинні перевіряти власні процедури ціноутворення на продукцію, товари, що транспортуються, роботи та послуги, що надаються, зокрема проведення бартерних операцій та реалізації товарів, робіт чи послуг зацікавленим особам. Прибуток і собівартість здійснення бартерної діяльності визначаються відповідно до договірної ціни такої операції, але не нижче звичайної ціни. Щоб інвентаризаційні перевірки були ефективними, а процедури контролю – максимально точними, контролери повинні відстежувати та характеризувати порушення та типові помилки, які трапляються в обліку запасів.

У таблиці 2.13 розглянуто найпоширеніші помилки в обліку запасів та оформленні їх документально.

Таблиця 2.13

Характерні помилки, які зустрічаються під час перевірки готової продукції

№ п.п.	Вид помилок	Зміст допущеної помилки
1.	Помилки під час обліку готової продукції	<ol style="list-style-type: none"> 1. неправильно і несвоечасно оформляються документи при одержанні, руху та реалізації готової продукції; 2. неукладені договори про матеріальну відповідальність з комірниками; 3. неправильно формується фактична собівартість готової продукції; 4. не ведеться аналітичний облік руху готової продукції, товарів в бухгалтерії; 5. нерегулярне проведення звірки даних руху готової продукції у бухгалтерії і на складах підприємства; 6. порушення регулярності проведення інвентаризації; 7. зберігання на складах великої кількості невикористаної готової продукції; 8. неправильне проведення списання готової продукції за видами витрат; 9. невірне ведення обліку ПДВ готової продукції; 10. інші порушення в обліку, оцінці готової продукції.
2.	Помилки під час документального оформлення операцій, пов'язаних з використанням та рухом готової продукції	<ol style="list-style-type: none"> 1. не оформляються бухгалтерські довідки під зниження вартості матеріальних цінностей; 2. не оформляються прибуткові накладні, виписані одержувачем цінностей; 3. відсутність довіреностей на отримання ТМЦ.
3.	Помилки під час внесення інформації в реєстри бухгалтерського обліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. порушується відповідність синтетичних даних аналітичним у реєстрах бух обліку; 2. не оформляються бухгалтерські довідки (відсутність реквізитів в реєстрах бухгалтерського обліку)

Таким чином, правильно налагоджена система контролю потребує висококваліфікованих фахівців, які мають професійну підготовку, незалежні від керівного органу, щоб неупереджено робити висновки та давати рекомендації.

2.7. Стан екологічної безпеки

Стан та охорона навколишнього середовища є основними проблемами, які все більше турбують людей і привертають до себе

увагу. Виникнення екологічних проблем може бути пов'язане з недотриманням вимог щодо охорони навколишнього середовища і внаслідок нераціонального використання природних ресурсів.

Основним завданням сільськогосподарського виробництва є забезпечення населення повноцінними екологічно-чистими продуктами харчування.

Труднощі розв'язання екологічних проблем у сільському господарстві пов'язані з тим, що сільськогосподарські забруднення мають нечіткий характер, коли загальний стан, якість природного середовища погіршується, а конкретний винуватець відсутній. Будь-яка антропогенна діяльність неминуче призводить до погіршення стану навколишнього середовища, і насамперед – до виснаження природних ресурсів. Відбуваються процеси деградації ґрунту, посилюється водна і вітрова ерозія, погіршується мікроклімат, збіднюється рослинний і тваринний світ, забруднюється ґрунт, повітря, вода.

Підприємства, діяльність яких пов'язана із шкідливим впливом на навколишнє середовище, незалежно від часу введення в дію, повинні бути обладнані спорудами, устаткуванням і пристроями для очищення викидів і скидів, або їх знешкодження, зменшення впливу шкідливих факторів, а також приладами контролю за кількістю і складом забруднюючих речовин та за характеристиками шкідливих факторів.

Сільськогосподарські підприємства, в тому числі і ФГ «Колос-К», не дотримуються правил транспортування, зберігання і застосування засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив і нафтопродуктів, токсичних хімічних речовин на інших препаратів з тим, щоб не допустити забруднення ними або їх складовими навколишнього природного середовища.

Слід зауважити, що у досліджуваному господарстві в процесі здійснення сільськогосподарських робіт не надають належного значення та уваги зазначеним вище вимогам щодо безпеки стану навколишнього середовища. Так, під час внесення мінеральних добрив та отрутохімікатів на транспортних засобах відсутні запобіжні пристрої щодо запобігання викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин; мають місце скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти та інші порушення стану безпеки навколишнього середовища.

На підприємстві допоміжними виробництвами є автомобільний та машинно-тракторний парки. При обслуговуванні техніки, постачанні пального у ФГ «Колос-К» не розроблено необхідного комплексу заходів щодо зниження токсичності та знешкодження шкідливих речовин, що містяться у викидах та скидах транспортних засобів, переходу на менш токсичні види енергії й пального, дотримання режиму експлуатації транспортних засобів та інших заходів, спрямованих на запобігання і зменшення викидів у навколишнє середовище.

Сільськогосподарська техніка не є новою, частина її застаріла і фізично зношена. Для зберігання техніки в ФГ «Колос-К» є споруджена певна покрівля, але тут зберігається не вся сільськогосподарська техніка, а лише її частина.

Досліджуване господарство має в своєму розпорядженні 303,2 га ріллі. Розвиток галузей рослинництва та непродумане їх ведення призвело до погіршення ґрунтової структури, механічного руйнування та ущільнення ґрунту, забруднення його отрутохімкатами, мінеральними добривами, мастилами тощо. На території господарства є склад мінеральних добрив та інших хімічних речовин, що знаходяться на території 0,8 км від населеного пункту. Проте, він знаходиться в аварійному стані.

Що стосується тваринницьких приміщень досліджуваного господарства, то вони в даний час пустують, оскільки немає поголів'я тварин.

Щоб запобігти негативним наслідкам такої екологічної небезпеки господарству слід вживати ефективних заходів щодо зменшення обсягів утворення та знешкодження, переробки, безпечного складування або захоронення виробничих, побутових, інших відходів.

У ФГ «Колос-К» заходам природоохоронного значення за останні роки не приділяється належна увага. Заходи, що були проведені у господарстві і суми витрат на їх проведення покажемо у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Структура витрат на екологічні заходи

Статті витрат	2019 р.		2020 р.		2021 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Організація проти-ерозійних заходів	10,8	47,4	10,6	48,5	10,5	42,9
Проведення обстеження ґрунту	20,0	52,6	10,7	21,2	10,0	28,6
Інші витрати	-	-	10,0	30,3	10,0	28,6
Всього	30,8	100,0	31,3	100,0	30,5	100,0

Аналіз витрат у досліджуваному господарстві за 2019-2021 роки показує, що на проведення екологічних заходів виділяється неадекватно коштів. Це пояснюється ще низьким рівнем виробництва, дефіцитом вільних обігових коштів.

З метою обмеження негативних антропогенних навантажень на навколишнє середовище з боку господарства і підвищення ефективності агропромислового виробництва слід дотримуватись еколого-економічних концепцій розвитку АПК.

В цілому проблема захисту навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів в ФГ «Колос-К» потребує всебічного комплексного досягнення кращого ресурсного і фінансового забезпечення.

Отже, на основі проведеного нами аналізу у ФГ «Колос-К» необхідно запровадити більш серйозніший підхід до охорони високо родючого гумусного шару. При цьому велику увагу слід приділити проблемі раціонального використання і охорони від забруднення водних ресурсів господарства, атмосферного повітря.

РОЗДІЛ III

ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Побудова ефективної моделі організації бухгалтерського обліку підприємства

За час реформування вітчизняні підприємства накопичили значний досвід подання та складання фінансової звітності за національними та міжнародними стандартами. Така практика застосування різних стандартів бухгалтерського обліку, яка заснована на загальних принципах, формування цілей і завдань організації бухгалтерського обліку на професійній основі, систематичне і послідовне їх впровадження і дотримання, дозволить надати користувачам повну, надійну і неупереджену інформацію для прийняття правильного економічного рішення.

Відомо, що у практичній діяльності підприємства, організація бухгалтерського обліку часто є не найкращою. Це проявляється у відсутності внутрішніх положень, конфліктній взаємодії, неефективності менеджменту та низькій кваліфікації бухгалтерів. Однак навіть неідеальна організація бухгалтерського обліку має подбати про забезпечення процесу підготовки та надання звітності підприємством. В умовах суттєвих змін у господарській діяльності, зміни масштабу та форми власності підприємств, коригування стратегії підприємств необхідно оптимізувати та вдосконалити організацію бухгалтерського обліку підприємств.

Організація бухгалтерського обліку в нинішніх умовах прагне набути такого стану, коли вона спрямована на виконання завдань, традиційно покладених на неї, але крім цього має багато позитивних наслідків:

- вдосконалення методів та прийомів співпраці з партнерами, державами та контролюючими органами;

- ефективного забезпечення та використання інформації, що стосується обліку, внутрішніми користувачами для прийняття правильних управлінських рішень;

- звільнення власників і керівників від щоденних проблем організації бухгалтерського обліку для вирішення деяких стратегічних завдань.

Систематизований і чіткий перелік завдань, пов'язаних з організацією обліку в постіндустріальній економіці, традиційно пов'язаних з організацією бухгалтерського обліку на місцевому рівні, і з урахуванням необхідності виконання соціальних обов'язків наведено на рисунку 3.1. [65]

Забезпечення ведення бухгалтерського обліку відповідно нормативно-правових актів, які регулюють бухгалтерський облік та складання звітності, установчих та внутрішніх документів підприємства	Е Ф Е К Т И В Н И Й	Забезпечення та покращення умов збереження, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства
Підвищення достовірності та правильності оформлення інформації, включеної до облікових реєстрів		Забезпечення ефективного використання залучених кредитів та їх погашення, отриманих коштів цільового фінансування
Складання на підставі даних бухгалтерського обліку та своєчасне подання якісної фінансової звітності, державної статистичної звітності, податкової та іншої звітності		Своєчасне перерахування податків і зборів до відповідних бюджетів
Забезпечення поточного контролю за веденням бухгалтерського обліку, складанням та поданням звітності, дотриманням нормативно-правових актів, які регулюють бухгалтерський облік та складання звітності		Дотримання порядку проведення розрахунків за товари, роботи та послуги
Забезпечення дотримання вимог нормативно-правових актів щодо використання фінансових, матеріальних (нематеріальних) та інформаційних ресурсів під час прийняття та оформлення документів щодо проведення господарських операцій; інвентаризації необоротних активів, виробничих запасів, грошових коштів, розрахунків та інших статей балансу		О Р Г А Н І З А Ц І Ї
	О Б Л І К У	<i>Перегрупування облікового персоналу*</i>
		<i>Поліпшення методів взаємодії із бізнес партнерами, державними та контролюючими органами*</i>
		<i>Вивільнення власників та керівництва від рутинних питань щодо організації бухгалтерського обліку для вирішення стратегічних завдань *</i>

Рис. 3.1. Ознаки ефективного стану організації бухгалтерського обліку сільськогосподарського підприємства

Організаційні положення (регламенти) — це нормативно-правові документи, що описують правила ведення бухгалтерського обліку, правила ведення звітності та діяльності працівників апарату бухгалтерської служби. Вони впливають на ведення бухгалтерського обліку, правильне складання звітності та якісну роботу бухгалтерії підприємства. Існують три категорії організаційних регламентів для підприємства на основі їх функціонального призначення (рис. 3.2).

Рис. 3.2 Класифікація організаційних регламентів підприємства за функціональним призначенням

Ведення бухгалтерського обліку на основі організаційних положень (регламентів) має розкривати організаційні і технічні аспекти проведення бухгалтерського обліку і формування податкової, соціальної, фінансової корпоративної та екологічної звітності. Організації, які встановлюють корпоративну облікову політику, вимагають розкриття методології, яка використовується для підготовки фінансової звітності. Організаційні положення (регламенти) про впорядкування діяльності бухгалтерських служб

суб'єктів господарювання повинні розкрити набір вимог до діяльності працівників бухгалтерських служб.

Функціональна відповідальність за вдосконалення бухгалтерського обліку, звітності чи організаційних правил діяльності працівників бухгалтерської служби та складання відповідних внутрішніх розпорядчих документів покладається на бухгалтерські служби підприємств чи особи, які уповноважені вести облік і звітність. При необхідності керівництво може доручити підготовку проекту організаційної програми (регламенту) кільком структурним підрозділам підприємства. [47]

Підготовка проектів організаційних положень (регламентів) підприємства з найважливіших організаційних питань, а також положень, розроблених спільно декількома підрозділами підприємства, робочою групою досвідчених і кваліфікованих співробітників, представників аудиторської і консалтингової фірми, а також залучених до розробки організаційних положень науковців та учасників громадськості за безпосередньої участі власника, керівника чи головного бухгалтера, оформляються наказами, які можуть складатися відповідно до регламенту управління. Робоча група, яка розробляє проект організаційного положення, призначається начальником відділу конкретної структури підприємства. Визначається така робоча група наказом керівника.

Етапи створення середовища облікової системи підприємства показано на на рис. 3.2.

При цьому алгоритми формування та уточнення організаційних положень, що регламентують роботу облікових організацій, облікової політики і бухгалтерської служби підприємств, залишаються переважаючими.

Нормами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визначається, що «організація бухгалтерського обліку підприємства входить до кола питань, які вирішує керівник підприємства» [21].

Рис. 3.2. Етапи формування організаційних регламентів підприємства щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності (пропонується)

У таблиці 3.1 наведено запропонований для використання розподіл обов'язків щодо організації бухгалтерського обліку у ФГ «Колос-К» Самбірського району.

Відповідно до законодавства бухгалтерська організація виконує свої функції і формує, по суті, дію організаційних норм і правил, покладених на власника або відповідальний орган, який здійснює керівництво бізнесом.

Водночас на практиці, як показує наше дослідження, бухгалтери та контролери є основними рушіями забезпечення якості організації бухгалтерського обліку будь-якого бізнесу, в тому числі й агробізнесу, а власники та керівники, на жаль, відіграють у цьому лише другорядну роль.

**Розподіл обов'язків щодо організації бухгалтерського обліку
на сільськогосподарському підприємстві (пропонується)**

№ п.п.	Інституціональні Агенти	Розподіл обов'язків
1.	Власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством	<p align="center">Несе відповідальність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за організацію бухгалтерського обліку; - забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах; - збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років
2.	Керівник	<p align="center">Зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку; - забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів
3.	Головний бухгалтер або особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - забезпечує дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності; - організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; - бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства; - забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства

**3.2. Шляхи розвитку автоматизації обліку матеріальних цінностей
на підприємстві**

Для підвищення ефективності господарювання ФГ «Колос-К» необхідно впровадити інформаційні технології, за допомогою яких інформація збирається, вивчається та представляється працівникам господарства у вигляді бази даних, а також допомагати керівнику закладу

приймати правильні рішення та поєднувати термінальне обладнання з професійним робочим місцем.

Важливими характеристиками побудови діяльності організації бухгалтерського обліку, ускладненої автоматизованим обліком, є:

- обробка інформативних даних у діалоговому режимі;
- бухгалтери є учасниками процесу обробки даних, а основним засобом роботи є персональний комп'ютер;
- бухгалтери використовують спеціалізовані засоби пошуку, які допомагають швидко знаходити дані з робочого місця;
- підвищення компетенції бухгалтерської інформаційної програми за рахунок створення нової бази знань, що підвищує професіоналізм кожного окремого користувача АРМБ;
- бухгалтерські завдання та інформаційне обслуговування користувачів АРМ вирішуються за особистої участі працівників бухгалтерії [46].

У таблиці 3.2 наведено перелік і характеристику вихідної інформації, яка виникає під час розв'язання задачі та зберігається для інших задач.

Схема вирішення завдань з обліку товарно-матеріальних цінностей :

- створення, введення та корекція довідкової інформації;
- документальне оформлення матеріально-облікових операцій, первинний розрахунок оброблених показників;
- друкування інформаційних даних відповідно до їх загального відносного ключа;
- програмна обробка документів та зведення даних руху матеріалів для вирішення питань;
- розробка даних для вирішення проблемних завдань у майбутніх періодах.

Масив вхідних повідомлень, надходжень запасів і масив залишків наведено в таблиці 3.3.

Опис вхідних даних

Найменування вихідного повідомлення	Ідентифікатор	Форма подання	Періодичність	Терміни видачі	Одержувачі інформації
Оборотна відомість по рахункам запасів	OBOR_A	Машинограма	Раз на місяць	На 1 число	Бухгалтерія
Оборотна відомість по синтетичним рахункам	OBOR_B	Машинограма	Раз на місяць	На 1 число	Бухгалтерія
Баланс за звітний період	BAL_A	Машинограма	Раз на місяць, квартал, рік	На 1 число звітного періоду	Задачі обліку
Масив обороту за аналітичними рахунками	OBORA	Масив на МД	Постійно	Постійно	Задачі обліку
Масив обороту за синтетичними рахунками	OBORB	Масив Масив на МД на МД	Постійно	Постійно	Задачі обліку
Масив розшифровки сальдо по рахунках	ROZSA	Масив на МД	Постійно	Постійно	Задачі обліку
Масив балансу за звітний період	BALANS	Масив на МД	Постійно	Постійно	Задачі обліку

Під час розв'язування задач можна користуватися математичними формулами (рис. 3.3).

При вирішенні завдань необхідно брати за основу наступні коди: 1. Код товарно-матеріального запасу 2. Код постачальника чи підрядника 3. Код отримувача 4. Код одиниці вимірювання 5. Код бухгалтерських рахунків; 6. Код складського приміщення; 7. Номер і код бухгалтерського документу.

Характеристика вхідних повідомлень

Найменування вхідного повідомлення	Ідентифікатор	Форма	Термін і частота надходження
Надходження запасів			
Накладна	NAKL_A	Документ	По мірі надходження
Прибутковий ордер	ORDER	Документ	По мірі надходження
Накладна на внутрішнє переміщення	NAKL_B	Документ	По мірі надходження
Масиви			
Масив "Нормативно-довідкова інформація"	NORMAT DOV	Постійно	По мірі необхідності
Масив надходження запасів	NADHODM	Масив на МД	По мірі необхідності
Масив залишків запасів	ZALSHOK	Масив на МД	По мірі необхідності

Сума залишків на початок місяця у грошовому еквіваленті = вартість цінностей * кількість цінностей;

Кількість матеріальних цінностей на кінець місяця у натуральному виразі = кількість матеріальних цінностей на початок місяця у натуральному виразі + обороти за місяць по дебету у натуральному виразі - обороти за місяць по кредиту у натуральному виразі;

Кількість матеріальних цінностей у грошовому виразі = кількість матеріальних цінностей на початок місяця у грошовому виразі + обороти за місяць по дебету у грошовому виразі - обороти за місяць по кредиту у грошовому виразі.

Рис. 3.3. Математичні формули для розв'язування задач з обліку запасів

Для детальнішого розрахунку матеріальних цінностей слід використовувати модулі, а також пакети.

Використання АРМ для організації обліку матеріальних цінностей повинне:

- ✓ Легко організувати технічне обслуговування;
- ✓ Вигідно, зручно, та приязно ставитися до бухгалтера при веденні бухгалтерського обліку;
- ✓ Забезпечити другорядні вимоги до керованості та компактності;
- ✓ Адаптуватися до функцій бухгалтера.

Використовуючи комп'ютерні технології, можливо створити централізовану та децентралізовану систему обробки даних, яка має свої недоліки та переваги.

При застосуванні АРМ обов'язки бухгалтера, який веде облік запасів, полягають у наступному:

- методики обробки даних про запаси є регульованими;
- заповнення та обробка документів бухгалтерами безпосередньо з використанням ЕОМ;
- бухгалтери мають працювати з локальною інформацією з обліку запасів на відносно невеликій інформаційній базі;
- шляхом введення реквізитів і створення проводок інформація відображається в обліковому реєстрі.

Інформаційні процедури забезпечують контроль за веденням обліку запасів і оформленням документів. Зменшується ймовірність зробити помилку і отримати за це штраф. Завдяки обробці операційних даних посилено контроль за економічною вигодою господарських операцій.

Щодо удосконалення обліку матеріальних цінностей, то воно повинно здійснюватись у зв'язку з сучасною тенденцією розвитку комп'ютерних інформаційних технологій (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Шляхи розвитку програм автоматизації обліку

Пропонуємо фермерському господарству «Колос-К» використовувати в практичній діяльності програму «1С:Підприємство». Програма забезпечує ведення бухгалтерського обліку згідно з планом рахунків і підтримує єдиний процес, який обробляє документацію всіх частин бухгалтерського обліку та формує баланс.

3.3. Застосування комп'ютерних технологій при перевірці запасів сільськогосподарського підприємства

Контроль є основним центром виявлення мотивів порушень, які виникають в управлінні державними активами. Значення контролю постійно зростає, оскільки він є ефективним способом впливу на прийняття управлінських рішень керівником підприємства чи підрозділу.

Інвентаризаційний контроль при застосуванні сільськогосподарськими підприємствами інформаційних технологій здійснюється за визначеним напрямком (рис. 3.5).

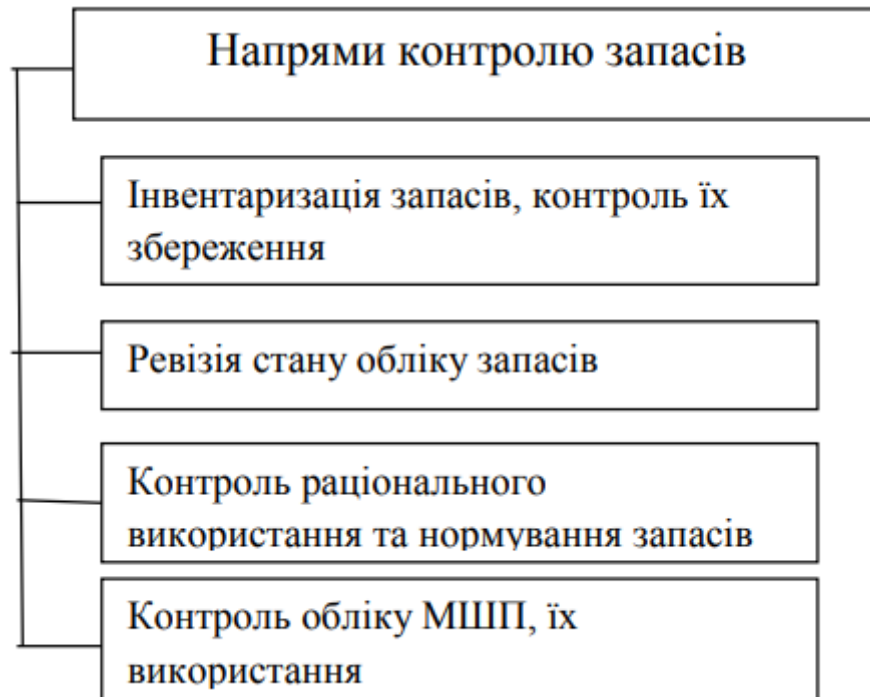

Рис. 3.5. Напрями контролю запасів в сільськогосподарському підприємстві

За використання комп'ютерів вкорочуються засоби для проведення перевірок, що дає можливість детально вивчати підприємства та формувати якісні звіти про проведені перевірки. При використанні інформаційних технологій спроститься встановлення процедур перевірки, контроль виконаних робіт, облік контрольних об'єктів тощо.

Враховуючи можливості комп'ютерних технологій, контролери можуть використовувати їх у різноманітних ситуаціях (рис. 3.6).

Вхідні дані вводяться лише за наявності у контролера відповідної комп'ютерної програми, яка містить правильний алгоритм розрахунку, на основі якого отримують певні показники виробництва. Ці програми повинні відповідати наступним вимогам: багаторівневий аналіз обліку, спрощена база проводок, зв'язок з останніми новітніми програмами.

Рис.3.6. Комп'ютерні технології в діяльності ревізора

Доступ контролера до автоматизованої обробки інформації забезпечує ефективну перевірку. Контролери зобов'язані володіти знаннями щодо обробки та отримання інформації в автоматизованих умовах, оскільки це

дасть можливість прогнозувати можливість нераціонального використання матеріальних цінностей, нестач, розкрадань в установах. Процес перевірки ефективності контролером системи бухгалтерського обліку залежить від комп'ютерного середовища обробки даних.

Використання сучасних технологій забезпечує наступні зміни:

- використання паперових та електронних документів;
- зберігання нормативних показників в комп'ютеризованих базах даних;
- застосування облікових таблиць з акцентом на прогресивний підхід до формування вихідної інформації та забезпечення її достовірності;
- поєднання комплексного та аналітичного обліку;
- підвищення ефективності та зручності використання облікової інформації та звітності. [2]

При перевірці обліку запасів необхідно надати контролерам належний доступ до комп'ютеризованих систем обробки інформації. Якщо прямий доступ до комп'ютера неможливий, то вся необхідна контролеру інформація подається у друкованому вигляді.

Для більш ефективного проведення перевірок контролери повинні мати інформацію про обробку даних, що зберігається на електронних носіях. При цьому робота в сфері комп'ютеризації вимагає від контролерів додаткових навичок і знань. Вони повинні достеменно розуміти як використовувати системи обробки даних, а також програмне та технічно-апаратне забезпечення.

РОЗДІЛ IV

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Аналіз стану охорони праці

Організація роботи з охорони праці у сільському господарстві здійснюється на основі вище перерахованих нормативних актів і «Положення про роботу по охороні праці і техніці безпеки на підприємствах». На підставі цих документів на підприємстві розробляється система управління охороною праці, положення про навчання працівників по питаннях про охорону праці. На базі технологічних документів, що діють на підприємстві, розробляються інструкції по охороні праці по видах робіт і професіях, а також приймаються до керівництва державні нормативні акти, правила безпечного проведення робіт, які є обов'язковими для виконання.

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я людини в процесі праці.

ФГ «Колос-К» займається вирощуванням зернових культур, а також реалізацією сільськогосподарської продукції. На всіх підприємствах, в установах, організаціях повинні створюватися безпечні і нешкідливі умови праці. Забезпечення цих умов покладається на власника або уповноважений ним орган.

Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам нормативних актів про охорону праці.

За організацію охорони праці в ФГ «Колос-К» відповідає керівник господарства, керівники підрозділів, що певним чином впливають на організацію охорони праці.

Кожен працівник повинен пройти підготовку з охорони праці. З новими працівниками, які приймаються на роботу, проводять інструктаж, проходження якого фіксують в картці обліку вступного інструктажу, що зберігається в особистій справі працівника.

Інструктаж на робочому місці проводять керівники виробничих підрозділів, що роблять записи в «Журналі реєстрації інструктажу з техніки безпеки». Своєчасність навчання з безпеки праці контролює інженер з охорони праці.

Відповідно до Закону України «Про охорону праці» фінансування заходів з охорони праці здійснює власник підприємства. Працівник не несе ніяких витрат на заходи з охорони праці. [41]

Фінансування профілактичних заходів з охорони праці, виконання загальнодержавних, галузевих та регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, інших державних програм, спрямованих на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, передбачається здійснювати за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, що виділяються окремим рядком, та за рахунок інших джерел фінансування, визначених законодавством.

З метою дослідження стану організації охорони праці проводять аналіз виробничих травм і професійних захворювань. Важливе значення для охорони праці у сільському господарстві має аналіз виробничого травматизму. Аналіз виробничого травматизму потрібен для того, щоб виявити причини виробничих травм та захворювань. Показники виробничого травматизму, підраховані при аналізі, застосовуються також для визначення динаміки їх змін, для порівняння рівня виробничого травматизму між окремими дільницями (бригадами), галузями, господарствами. Тільки завдяки правильно встановленим причинам виробничих травм чи аварій вдається найбільш точно вжити заходів щодо їх запобігання.

Показник частоти травматизму – це кількість травм у розрахунку на тисячу працівників. Він кількісно характеризує рівень травматизму на виробництві:

$$Пчт = Т \times (1000 / Р) \quad (4.1)$$

Пчт - показник частоти травматизму;

Т - кількість випадків травматизму за звітний період;

Р - середньоспискова чисельність працівників.

Показник тяжкості травматизму $П_{тт}$ характеризує середню тривалість тимчасової непрацездатності потерпілих:

$$П_{тт} = Дт / Т \quad (4.2)$$

де $Дт$ – кількість людино-днів непрацездатності через травми ;

Т- кількість випадків травматизму за звітний період;

Показник втрат працездатності $П_{нт}$ через травми – це число людино-днів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників в господарстві. Він визначається за формулою:

$$П_{нт} = 1000 \times (Дт / Р) \quad (4.3)$$

Показник частоти випадків захворювань $Пчз$, показник важкості захворювань $Птз$ та показник втрат працездатності $Пдз$ через хвороби, які припадають на 100 працюючих:

$$Пч = 3 \times (100 / Р) \quad (4.4)$$

$$Пвз = Дз / 3$$

$$Пдз = Дз (100 / Р) \quad (4.5)$$

Р - загальна кількість працюючих;

З - кількість випадків захворювань за звітний період;

Дз - кількість днів непрацездатності через захворювання працівників за цей період.

Для того на основі форми №7–ТНВ розглянемо показники травматизму (табл. 4.1)

Таблиця 4.1

Аналіз показників травматизму у ФГ «Колос-К», 2019-2021 рр.

Показники	2019р	2020р	2021р	2021р у % до 2019р
Середньоспискове число працюючих	11	14	14	91,8
Фактично витрачено на одного працюючого	78	61	40	51,3
Протипожежні витрати	1650	1720	1028	62,3
Кількість нещасних випадків	4	1	1	25,0
Кількість днів непрацездатності через травми	21	12	5	23,8
Показник частоти травматизму	74	51	83	112,16
Показник тяжкості травматизму	6,2	12,4	5,8	83,3
Показник втрат працездатності через травми	388,8	307,6	454,5	116,9
Кількість захворювань	12	10	5	116,66
Кількість днів непрацездатності через захворювання	50	38	25	50,0
Показник частоти захворювань	55,6	53,8	72,4	130,2
Показник тяжкості захворювань	1,66	1,81	1,57	94,58
Показник втрат працездатності через захворювання	92,6	97,4	127,7	137,9

Аналізуючи дану таблицю можна зробити висновок, що значно знизилось середньоспискове число працюючих працівників, що є негативним явищем для підприємства. Варто зазначити, що рівень травматизму потребує покращення як у фінансовому напрямі та і у підвищенні виробничої дисципліни з боку працівників. Також бачимо, що показник частоти травматизму по даному господарству спадає і це є певною позитивною стороною проведених профілактичних заходів з охорони праці.

На основі проведеного аналізу стану охорони праці в ФГ «Колос-К» необхідно провести ряд заходів, що дасть можливість знизити рівень травматизму, покращити умови праці. Насамперед доцільно створити оптимальні мікрокліматичні умови, які забезпечують високу працездатність і продуктивність праці. Необхідно також забезпечити працівників спецодягом та засобами індивідуального захисту, які не піддаються впливу шкідливих факторів.

Стан охорони праці вимагає проведення заходів щодо покращення умов праці. До таких заходів належать всі види діяльності, спрямовані на попередження, нейтралізацію або зменшення негативної дії шкідливих і небезпечних виробничих факторів на працівників.

В ФГ «Колос-К» систематично проводиться інструктаж (навчання) працівників з питань охорони праці, протипожежної охорони. Трудові колективи обговорюють і схвалюють комплексні плани поліпшення умов, охорони праці та санітарно-оздоровчих заходів і контролюють виконання цих планів. Жодне підприємство, цех, дільниця, виробництво не можуть бути прийнятті і введенні в експлуатацію, якщо на них не створено безпечних і нешкідливих умов праці.

Керівник зобов'язаний вживати заходів щодо полегшення і оздоровлення умов праці працівників шляхом впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки, засобів механізації та автоматизації виробництва, вимог ергономіки, позитивного дозволу з охорони праці, зниження та усунення запиленості та загазованості повітря у виробничих приміщеннях, зниження інтенсивності шуму, вібрації, випромінювань, тощо.

Разом з тим на працівників ФГ «Колос-К» покладаються певні обов'язки:

- знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту.

- проходити у встановленому порядку попередні та періодичні медичні огляди;

- співпрацювати з керівником ФГ «Колос-К» у справі організації безпечних і нешкідливих умов праці.

Отже, в охороні праці ФГ «Колос-К» були виявлені такі недоліки: порушення санітарних норм у робочих приміщеннях; недостатня кількість засобів індивідуального захисту при роботі з пестицидами і

отрутохімікатами; порушення техніки безпеки працівниками підприємства; відсутність знаків безпеки у небезпечних місцях.

Окремі робочі місця не оснащені вентиляцією, що призводить до запиленості повітря у приміщенні. Також на підприємстві не видається спецодяг та спецвзуття.

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування

До заходів щодо поліпшення умов праці належать всі види діяльності, спрямовані на попередження, нейтралізацію або зменшення негативної дії шкідливих і небезпечних виробничих факторів на працівників.

У щорічному фінансовому плануванні потрібно виділяти кошти на охорону праці, зокрема для зменшення кількості робочих місць із небезпечними та шкідливими умовами праці з метою запобігання нещасних випадків, захворювань та поліпшення умов праці, що у кінцевому результаті підвищує ефективність виробництва.

На даний час спостерігається незначне виділення коштів на охорону праці, у зв'язку із фінансовими труднощами та низькою прибутковістю господарства. Невелика сума виділених коштів не може забезпечити суттєвого покращення стану охорони праці.

Заходи щодо поліпшення умов праці здійснюються з метою створення безпечних умов праці шляхом доведення до нормативного рівня показників виробничого середовища за елементами умов праці; захисту працівників від дії небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

До показників ефективності заходів щодо поліпшення умов праці належать:

а) зміни стану умов праці: зміна кількості засобів виробництва, приведених у відповідність до вимог стандартів безпеки праці; поліпшення санітарно-гігієнічних показників тощо.

б) соціальні результати заходів: збільшення кількості робочих місць, що відповідають нормативним вимогам; зниження рівня виробничого травматизму тощо.

в) економічні результати заходів щодо поліпшення умов праці виражаються у вигляді економії за рахунок зменшення збитків внаслідок аварій, нещасних випадків і професійних захворювань у економіці в цілому та на кожному підприємстві.

Джерелами фінансування заходів щодо поліпшення умов праці на підприємстві можуть бути: власні кошти підприємства, фінансові ресурси, кредити, бюджетні кошти держави, благодійні внески тощо. Розрахунок витрат коштів для впровадження рекомендованих заходів з охорони праці у господарстві виконується залежно від характеру пропонованих заходів.

Таблиця 4.2

**Заходи з покращення охорони праці та витрати коштів
в ФГ «Колос-К», 2021 р.**

№	Зміст заходів	Вартість робіт, грн.	Строки виконання заходів	Відповідальний за виконання заходів
1.	Придбання засобів індивідуального захисту	980	Протягом року	Керівник господарства
2.	Покращення протипожежної безпеки	2453	Протягом року	Керівник господарства
3.	Впровадження елементів нової технології	5438	Протягом року	Керівник господарства
4.	Виділено або використано коштів	8861	-	-

Кошти на охорону праці підприємства повинні використовуватись тільки на виконання комплексних заходів, які погоджені з місцевим органом Державного комітету по нагляду за охороною праці і забезпечують досягнення встановлених нормативів з охорони праці, подальше підвищення рівня охорони праці в умовах діючого виробництва. До цих заходів належать:

1. Атестація робочих місць на відповідність їх нормативним актам.
2. Розроблення, виготовлення та встановлення на діючих об'єктах засобів колективного захисту працюючих, засобів протипаварійного захисту, приладів і пристроїв безпеки.
3. Навчання працюючих з питань охорони праці, проведення нарад, семінарів, оглядів-конкурсів.
4. Забезпечення працюючих спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту.
5. Впровадження автоматичного та дистанційного управління виробничим обладнанням, технологічними процесами, засобами транспортування та підйому з метою забезпечення безпеки працюючих, в тому числі механізація та автоматизація робіт з підвищеною небезпекою та робіт, що пов'язані з фізичним та нервово-психічним перевантаженням.
6. Модернізація технологічного, транспортного та інших видів обладнання з метою доведення його до нормативних актів про охорону праці.
7. Реконструкція наявних систем природного та штучного освітлення з метою досягнення нормативних вимог щодо освітленості робочих місць діючого виробництва, евакуаційних виходів та місць масового переходу.
8. Проведення обов'язкових медичних оглядів працюючих.

Ці заходи є основою для опрацювання колективного договору. Визначення першочергових заходів проводиться на підставі даних атестації робочих місць на відповідність їх нормативним актам про охорону праці, аналізу причин нещасних випадків на виробництві та профзахворювань з урахуванням їх економічної та соціальної ефективності.

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці

У результаті реалізації заходів з охорони праці створюється певний соціальний і економічний ефект, який виражається: з одного боку

підвищенням продуктивності праці, збільшенням обсягу випуску продукції за рахунок повного використання номінального фонду робочого часу і основних виробничих фондів; з іншого - зниженням матеріальних затрат внаслідок травматизму і захворювань за рахунок зниження оплати листків непрацездатності.

Для оцінки ефективності заходів з покращання умов і охорони праці потрібно порівняти наслідки травматизму у грошовому виразі, а також затрати на ці заходи до і після їх впровадження, крім цього заходи з покращення стану охорони праці спричиняють підвищення продуктивності праці.

1. Порівняльна економічна ефективність заходів для попередження нещасних випадків:

$$E = Q - E_h (K_2 - K_1) \quad (4.6)$$

де Q – річна економія внаслідок зниження виробничого травматизму;

E_h – нормативний коефіцієнт ефективності заходів охорони праці, $E_h = 0,08$

K_2, K_1 - витрати для впровадження заходів для попередження нещасних випадків за попередній і звітний роки.

2. Річна економія, Q :

$$Q = M_{n1} - M_{n2} \quad (4.7)$$

Де $M_{n1} - M_{n2}$ – матеріальні наслідки виробничого травматизму в попередньому і звітному роках.

3. Матеріальні наслідки травматизму :

$$M_n = D_t \times S \times \Phi \quad (4.8)$$

D_t - кількість людино – днів непрацездатності з втратою працездатності на 1 день;

S – середня денна заробітна плата одного працівника;

Φ - коефіцієнт матеріальних наслідків, $\Phi = 2$

4. Термін окупності на охорону праці :

$$T = K_2 / Q \quad (4.9)$$

Основними елементами, що складають матеріальні наслідки травматизму є: виплати за листками непрацездатності в результаті травматизму; вартість невиробленої продукції в результаті нещасних випадків; інші матеріальні витрати, які включають доплати при тимчасовому переведенні потерпілих на легшу роботу, затрати на підготовку кадрів на місце тих, що вибули через травми (табл. 4.3, 4.4)

Таблиця 4.3

**Показники матеріальних наслідків травматизму
у ФГ «Колос-К», 2021 р.**

Показники	Значення показника
Затрати праці в результаті виробничого травматизму, дні	58
Середньоденна заробітна плата одного працівника, грн.	168
Витрати на оплату лікарняних листків, грн.	11 944
Середньоденна вартість виробітку одного працівника, грн.	274
Вартість недоданої продукції у результаті виробничого травматизму, грн.	10092

Таблиця 4.4

**Економічна ефективність заходів з покращання охорони праці у
ФГ «Колос-К», 2021 р.**

Показники	Значення
Затрати праці в результаті виробничого травматизму і захворювань, дні	58
Затрати на оплату лікарняних листів	11944
Вартість недоданої продукції, грн.	10092
Матеріальні витрати в результаті захворювань і виробничого травматизму, грн.	14036
Економічна ефективність від впровадження заходів щодо покращання умов праці, грн.	5175
Сума коштів для покращання умов охорони праці, грн.	8861
Термін окупності вкладених капіталовкладень, роки	1,7

З даних таблиці 4.3 бачимо, що вартість недоданої продукції в результаті виробничого травматизму складе 10092 грн.

Втрати робочого часу внаслідок як виробничого травматизму, так і в результаті захворювань після впровадження заходів на охорону праці за статистичними даними зменшуються орієнтовно на 25 %.

Загальний стан охорони праці у господарстві можна вважати задовільним. Існуючий рівень травматизму та професійних захворювань при незначному фінансуванні заходів з охорони праці вказують на малоефективну організацію робіт щодо забезпечення відповідного рівня техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки на робочих місцях.

На майбутнє слід збільшувати фінансування витрат на охорону праці, покращувати стан охорони праці за рахунок наявних у господарстві засобів, забезпечувати на належному рівні трудову дисципліну.

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

Актуальність проблеми природно-техногенної безпеки населення України і її території в останні роки обумовлене тривожною тенденцією зростання числа небезпечних явищ, промислових аварій та катастроф, які призводять до значних матеріальних втрат, пошкодження здоров'я та загибелі людей. У зв'язку з цим зростає роль цивільного захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій різного походження.

Відповідальність за організацію та стан цивільної оборони на території ФГ «Колос-К» відповідно до Кодексу цивільного захисту України і Положення про органи управління в справах цивільної оборони несе керівник райдержадміністрації.

Безпосередньо організатори з охорони праці підприємств забезпечують працівників засобами індивідуального та колективного захисту і організують здійснення евакуаційних заходів, створюють органи для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та забезпечує їх готовність до практичних дій, виконують інші заходи цивільної оборони і несуть, пов'язані з цим матеріальні та фінансові витрати в порядку та обсягах, які передбачені законодавством України.

Можливими небезпеками природного характеру на території ФГ «Колос-К» є буревії, грози, затоплення, смерчі, урагани. А до техногенних небезпек на території підприємства є пожежі, транспортні аварії. У разі виникнення стихійних лих та надзвичайних ситуацій необхідно своєчасно оповістити працівників, провести комплекс заходів, які повинні забезпечити укриття працюючих в захисних спорудах, їх евакуацію, медичний, радіаційний і хімічний захисти, а також захист від впливу біологічних засобів ураження.

Для профілактики попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій підприємство розробляє детальні плани ліквідації аварій та катастроф, а також плани рятувально-аварійних заходів.

Що стосується комплексу організаційних заходів на підприємстві з метою попередження, запобігання та проходження надзвичайних ситуацій, необхідно: збирати та аналізувати інформацію про надзвичайні ситуації; створити та раціонально використовувати резерви матеріальних і фінансових ресурсів; проводити навчання та тренування населення способів захисту в разі виникнення надзвичайної ситуації.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Вивчивши принципи організації бухгалтерського обліку та методику контролю готової продукції та товарів у фермерському господарстві «Колос-К» Самбірського району Львівської області, можна зробити наступні висновки:

Під готовою продукцією розуміють продукцію, яка пройшла обробку на підприємстві, пройшла технічний контроль на різних стадіях, відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на підприємстві та здана на зберігання.

Товар — це матеріальна або нематеріальна власність, яка продається на ринку.

Готова продукція обліковується та оцінюється за МСБО 2 та П(С)БО 9 «Запаси». Собівартість готової продукції визначається за П(С)БО 16 «Витрати».

У 2021 році площа сільськогосподарських угідь ФГ «Колос-К» становить 303,2 га. Станом на 01.01.2022 середньооблікова чисельність працівників становить 14 осіб. Виробничий напрямок господарства — вирощування ріпаку. Тваринництво розвинене слабо.

Фермерське господарство «Колос-К» є прибутковим. Воно залишається прибутковим, незважаючи на скорочення чистого прибутку на 26,0% в 2021 р. порівняно з 2019 р. і складає 189,8 тис. грн. Чистий дохід від реалізації продукції за останні три роки зріс на 42,1%, але витрати зросли більш високими темпами, що призвело до падіння рентабельності з 42,3% до 24,2%. Зросло виробництво таких основних сортів, як пшениця та ріпак.

Аналіз коефіцієнтів дебіторської та кредиторської заборгованості в досліджуваному господарстві показує досить позитивні результати. Таким чином, в умовах значного зменшення кредиторської заборгованості та повного погашення дебіторської заборгованості за звітний період станом на 01.01.2022 кредиторська заборгованість склала 249,7 тис. грн. Позитивним є

те, що в структурі кредиторської заборгованості майже втричі зменшилася заборгованість з оплати праці, послуг. Тобто можна зробити висновок, що фермерське господарство здатне погашати свої поточні зобов'язання відповідно до платежів.

Облікова політика ФГ «Колос-К» самостійно визначається його керівником Куліковським А.М. Бухгалтерський облік в досліджуваному господарстві ведеться відповідно до чинного законодавства та чинних нормативно-правових актів. Облік ведеться за журнально-ордерною формою.

Для обліку готової сільськогосподарської продукції у ФГ «Колос-К» використовується рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», для обліку товарів — 28 «Товари».

Дослідивши облік сільськогосподарської продукції та товарів у ФГ «Колос-К», ми встановили правильність ведення первинного обліку, тобто своєчасне складання первинних документів та їх подання до бухгалтерії. Для складського обліку на підприємстві використовують книгу складського обліку. Щомісяця в термін, зазначений у графіку документообігу, матеріально-відповідальна особа складає звіт про рух матеріальних цінностей.

У досліджуваному фермерському господарстві «Колос-К», аналітичний облік готової продукції ведуть у балансових сальдових відомостях за видами продукції. Синтетичний облік руху і наявності готової продукції узагальнюють в Журналі-ордері 5А с.-г.

На підставі проведених нами досліджень рекомендується:

1) Для забезпечення нормальної виробничої діяльності підприємства повинні накопичувати відповідні матеріальні цінності: насіння та корми, паливо, запасні частини та будівельні матеріали, на об'єм і розмір яких впливає вид діяльності підприємства та його матеріально-технічне забезпечення. Надлишок запасів відволікає оборотний капітал і, отже, збільшує витрати. Недостатність запасів може порушити виробничий процес.

2) У процесі ведення обліку готової продукції та товарів необхідно використовувати відповідні нормативні документи. Це забезпечує необхідну інформацію для обліку та контролю руху матеріальних цінностей та оперативного управління.

3) Основними напрямками вдосконалення бухгалтерського обліку є зменшення кількості форм спеціалізованих первинних документів, їх уніфікація, типізація. Скорочення кількості складних документів відбувається завдяки широкому використанню персональних комп'ютерів.

4) Відповідальність за перевірку своєчасності та правильності оформлення складської документації пропонується покладати на бухгалтерів. Вони також повинні проводити оцінку матеріальної вартості цінностей, яка бухгалтерами обирається самостійно.

5) Контрольну перевірку готової продукції та товарів рекомендується починати з перевірки фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей, використовуючи такий метод як інвентаризація. Такі перевірки допомагають виявити виникнення негативних явищ, визначити розмір збитків, причини недбальства та розробити профілактичні заходи щодо запобігання виникненню цих явищ у майбутньому.

6) Рекомендується систематичний і чіткий перелік завдань, пов'язаних з організацією бухгалтерського обліку в постіндустріальних економічних умовах на місцевому рівні, враховуючи дотримання соціальної відповідальності.

7) Визначальним фактором ефективної та результативної організації бухгалтерського обліку на підприємстві є створення системи внутрішнього регламентування бухгалтерського обліку. Внутрішні положення ведення бухгалтерського обліку пропонується розділити на три категорії

8) Автоматизація обліку з одноразовим введенням облікових даних передбачає їх багаторазове використання для оперативного обліку, звітності, аналізу виробничої діяльності підприємства та управління бізнесом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П. Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посіб. К. : ЦУЛ. 2010. 390 с.
2. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. 3-є вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута». 2002. 544 с.
3. Бутинець Ф.Ф., Войналович О.П., Томашевська І.Л. Організація бухгалтерського обліку: підручник. 4-те вид., перероб. і доп. Житомир: Рута, 2016. 728 с.
4. Блакита Г. В. Бухгалтерський облік : практикум. К. : ЦУЛ. 2011. 152 с.
5. Білоусько В. С., Беленкова М. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. К. : Ліра-К. 2014. 402 с.
5. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / Заг. ред. Р.Л. Хом'ка. – 5-те вид., доп. і перероб. Львів: Інтелект Захід, 2006. 1088 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / [за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця]. – [8-ме вид., доп. і перероб.]. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
7. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : Термінологічний українсько-англійський словник. К. : ЦУЛ. 2012. 292 с.
8. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2015. 315 с.
9. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна Б.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія і практика: навч.-практ. Посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 536 с.
10. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2010. 87 с.
11. Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С. Організація обліку : навч. посіб. 2-ге вид., перер. і доп. Львів : Магнолія 2006, 2016. 438с.

12. Гарасим П.М., Журавель Г.П., Хомин П.Я. Курс фінансового обліку : навч. посіб. К.: Знання, 2007. 566 с.
13. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану і перспективи розвитку : монографія. К.: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
14. Господарський Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
15. Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для внз / М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Центр учб. літ., 2016. 424 с.
16. Досій Т.І. Методика аналізу витрат на виробництво та її удосконалення в сучасних умовах господарювання. 2022 URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2012_2/2-2012-59.pdf
17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
18. Іванов Ю. Б., Карпова В. В., Найденко О. Є. Податковий облік та звітність: підручник. К. : Знання, 2011. 710с.
19. Запорожець Т.Л. Міжнародні стандарти якості та їх застосування в Україні. 2020. URL: <http://s-journal.cdu.edu.ua/base/2008/v6/v6pp76-77.pdf31>.
20. Загородній А.Г., Партии Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. І доп. К. : Т-во «Знання», КОО, 2004. 377 с.
21. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
22. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення. К. : ЦУЛ, 2014. 600 с.
23. Кучерак Д. Супутня продукція. Дебет-кредит. 2016. № 13(14). URL: <http://www.dtk.com.ua/show/3cid01587.html>

24. Кужельний М.В. Організація обліку : підруч. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 352с.
25. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні : моногр. / [З.-М. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, І. Я. Омецінська та ін.] ; за наук. ред. д. е. н., проф. З. М.-В. Задорожного. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 320 с.
26. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. Посібник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 659 с.
27. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств від 04.06.2009 р. № 390.
28. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
31. Огійчук М.Ф. та ін. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник / за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. Київ: Алерта, 2016. 1040 с.
32. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах. К. : ЦУЛ, 2014. 464 с.
33. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція про його застосування : практич. посібник / [упоряд. Безверхий К. В.]. К. : Центр учб. літ., 2015. 150 с.
34. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
35. Про затвердження методичних рекомендацій щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств // Затверджена Міністерством фінансів України від 4 червня 2009 р. -№ 390.

36. Положення стандарт бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Мінфіна України від 08.10.1999 № 237. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
37. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» № 246 від 20.10.99 р., затверджено Міністерством фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
38. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Мінфіна України від 24.05.1995 № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0167-97>
40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.99 р., затверджено Міністерством фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
41. Про охорону праці: Закон України // затверджений Постановою Верховної Ради України від 14.10.1992р. № 2694-ХІІ.
42. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України// затверджений Постановою Верховної Ради України від 14.10.1993р.
43. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2013. 688 с.
44. Сухоносенко І.І. Готова продукція рослинництва як об'єкт обліку витрат. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2021. № 9 (жовтень, 2021). С. 55-60.
45. Сопко В.В. Бухгалтерський облік. Навч. посібник. 3-те вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ. 2000. 578 с. URL: <http://fingal.com.ua/content/view/780/35/1/3/>
46. Сук П.Л. Облік виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції в умовах ринку: методологія і практика : монографія. К. : НАУ, 2010. 330 с.
47. Сучасні проблеми теорії, методології та організації обліку вітчизняних підприємств : монографія / Задорожний З. В., Крупка Я. Д., Гуцайлюк З. В., Богач А.Г., Гудзь Н. В., Давидович І.Є., Дерій В.А., Ковальчук Є.К., Мельник

- В.Г., Мельник Р.О., Микитюк Н.Я., Назарова І.Я., Омецінська І.Я., Панасюк В.М., Семеген Л.Г., Мельничук І.В., Римар Г.А., Богуцька Л.Т., Дерій М.В., Починок Н.В. / Тернопіль: ХАЙ-ТЕК ПРЕС, 2010. 254 с.
48. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручн. [для студ. економ. спец. ВНЗ] – 6-те вид. К.: А.С.К., 2012. – 784с.
49. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія / 6-е вид. К.: Знання-Прес, 2005. 253 с.
50. Цивільний кодекс України. URL: <http://advokat-ua.com.ua/>
51. Шара Є. Ю. Фінансовий облік I : навч. посібник / Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко ; Держ. фіскальна служба України, Нац. ун-т Держ. податкової служби України. К. : Центр учб. літ. 2016. 336 с.
52. Фінансовий облік: навчальний посібник : [для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти] / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2019. 650 с.
53. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник – 4-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання. 2015. 572 с.
54. https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.06/2016/Oliinyk_
55. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/download/15524/13988>
56. <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view>
57. Accounting tools. URL: <http://www.accountingtools.com/receivable-securitization>.
58. Dhamija N. Finance and accounting for managerial competitiveness. Allahabad. 1997. 347 p.
59. John B. Ganning. The Economics of Accountancy. New York. Roland Press. 1929. p. 22.

